

**Koulutuksen arvovalinnat ja arvostus suomalaisessa kou-
lutuspolitiikassa vuosina 2015-2018**

Hanna Kivimäki

Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma
Syyslukukausi 2018
Opettajankoulutuslaitos
Jyväskylän yliopisto

TIIVISTELMÄ

Kivimäki, Hanna. 2018. Koulutuksen arvovalinnat ja arvostus suomalaisessa koulutuspolitiikassa vuosina 2015-2018. Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. 54 sivua.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on kuvata sitä, mitä vuosien 2015–2018 koulutuspoliittiset eri puolueiden sekä Suomen hallituksen mediajulkaisut kertovat siitä, mitä koulutuksen osa-alueita päättäjät pitävät tällä hetkellä tärkeimpinä sekä miten koulutusta arvostetaan suomalaisessa yhteiskunnassa tällä hetkellä.

Tutkimus on toteutettu analysoimalla valmiita dokumenttiaineistoja aineistolähtöisesti sisällönerittelyn keinoin. Aineistoksi on valittu vuonna 2015 pääministeri Sipilän hallitukseen valittujen puolueiden vaaliohjelmat sekä koulutuspoliittiset ohjelmat, jotka on julkaistu vuonna 2015 ennen eduskuntavaaleja. Lisäksi aineistona ovat toimineet Sipilän hallituksen ensimmäinen toimintasuunnitelma, puolivälin tarkistus sekä viimeinen toimintasuunnitelma. Tarkoituksena on ollut löytää ja tuoda esiin niitä koulutuksen osa-alueita, joita tämän hallituksen päättäjät arvottavat tärkeimmiksi koulutuksen kentällä sekä niitä piirteitä, jotka teksteissä kuvaavat koulutuksen arvostamista.

Tulokset osoittavat, että hallituksessa olevien puolueiden arvostamia teemoja eri koulutusasteiden lisäksi ovat tärkeysjärjestyksessä: oppimisympäristöjen ja oppimistapojen kehittäminen, syrjäytyneisyyden ehkäiseminen, koulutuksen kansainvälisyys, opettajan koulutus ja opettajan työ, koulutuksen merkitys, tasa-arvo sekä työelämän ja koulutuksen kohtaaminen. Yleisesti puolueet arvostavat aikuisten koulusta enemmän kuin lasten. Kaikista koko koulutussektoria koskettavista teemoista Perussuomalaiset arvostavat eniten korkeakoulutusta, tutkimusta ja innovaatiotoimintaa, Keskusta oppimisympäristöjen ja opetustapojen kehittämistä, Kokoomus toisen asteen koulutusta ja hallitus myös korkeakoulutusta, tutkimusta ja innovaatiotoimintaa.

Asiasanat: koulutuspolitiikka, politiikan tutkimus, koulutuksen arvovalinnat, koulutuksen arvostus

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO.....	5
2	KOULUTUSPOLITIikka KOULUTUKSEN ARVOSTUKSEN	
	OSOITTAJANA.....	9
	2.1 Arvot koulutuspolitiikassa	9
	2.2 Koulutuspolitiikka menneinä vuosikymmeninä.....	11
	2.3 Koulutuspolitiikan nykytilanne.....	13
	2.4 PISA -tulokset kertovat koulutuksen arvostuksesta.....	14
3	TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	18
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	19
	4.1 Tutkittavat aineistot.....	21
	4.2 Aineiston analyysi	26
5	TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET	30
	5.1 Koulutukseen liittyvät arvovalinnat koulutusasteittain	30
	5.1.1 Varhaiskasvatus.....	31
	5.1.2 Perusopetus	32
	5.1.3 Toisen asteen koulutus	33
	5.1.4 Korkeakoulutus sekä tutkimus ja innovaatiotoiminta	34
	5.1.5 Vapaa sivistystyö, aikuiskoulutus ja täydennyskoulutus	35
	5.2 Kaikkia koulutusasteita koskettavia arvovalintoja	36
	5.2.1 Koulutuksen merkitys	37
	5.2.2 Oppimisympäristöjen ja oppimistapojen kehittäminen	38
	5.2.3 Tasa-arvo	39

5.2.4	Syrjäytymisen ehkäiseminen	40
5.2.5	Kansainvälisyys	41
5.2.6	Työelämän ja koulutuksen kohtaaminen.....	42
5.2.7	Opettajankoulutus ja opettajan rooli	43
5.3	Puolueiden ja hallituksen painotukset.....	44
5.4	Koulutuksen arvostus suhteessa muihin poliittisiin aiheisiin	47
6	POHDINTA.....	50
	LÄHTEET	55

1 JOHDANTO

Tämän pro gradu -tutkielman tehtävänä on ollut tarkastella Suomen koulutuspoliittista tilannetta vuosina 2015-2018. Tarkoitus on kuvailla sitä, mitä hallitukseen valittujen puolueiden ennen vuoden 2015 eduskuntavaaleja julkaistut vaaliohjelmat ja koulutuspoliittiset ohjelmat sekä valtioneuvoston eli Suomen hallituksen päätöksentekoon liittyvät toimintasuunnitelmat kertovat koulutuksen arvostuksesta suomalaisessa yhteiskunnassa. Tarkoituksena on ollut myös hahmottaa, mitä koulutuksen osa-alueita päättäjät pitävät tällä hetkellä tärkeimpinä julkaisutekstien perusteella.

Suomalaista koulutusta on jo pitkään arvostettu maailmalla. Olemme olleet viime vuosien saatossa kovin ylpeitä omasta koulutusjärjestelmästä, joka luo jokaiselle suomalaiselle yhtäläiset lähtökohdat edetä elämässään. Opetusministerimme Sanni Gran-Laasonen (2017) on todennut Sivistys 100 -seminaarin juhlapuheessaan ”Suomen menestystarinan kertovan koulutuksesta ja lukevasta kansasta” ja lisäksi hän on puheessaan selventänyt, kuinka maamme on vuosikymmenten kuluessa lunastanut paikkansa koulutuksen esimerkkimaana maailman sivistyskansojen joukossa. Suhonen (2016, 15) on todennut peruskoulun suomalaisen koulutusjärjestelmän peruskiveksi, jonka varaan on rakennettu huomattava osa hyvinvointivaltiosta ja Suomen taloudellisesta menestyksestä. Tämän kaltaisten argumenttien perusteella voisi olettaa, että koulutuksen arvostuksen pitäisi näkyä maassamme myös poliittisten päätösten tasolla. Tässä tutkimuksessa yleisesti koulutuksesta puhuttaessa on tarkoitettu kaikkia elinikäisen oppimispolun varrella olevia koulutusmuotoja aina varhaiskasvatuksesta korkeakouluopintoihin, sekä vapaaseen sivistystyöhön ja aikuiskoulutukseen.

Koulutuspolitiikan osa-aluetta on tutkittu Suomen kasvatustieteellisen tutkimuksen kentällä varsin vähän. Yhteiskuntamme kehittämisen kannalta aihe on kuitenkin äärimmäisen tärkeä. Tarpeen koulutuspolitiikan tutkimukselle ovat havainneet myös Tervasmäki ja Tomperi (2018), jotka julkaisivat Koulutuspolitiikan arvovalinnat ja suunta satavuotiaassa Suomessa -tutkimusartikkelin oman tutkielman tekemiseni loppuvaiheilla. Artikkelin motiivi on samankaltainen

oman tutkielmani motiivin kanssa. Tutkimukseni on luonut osaltaan kuvaa tämän hetkisen koulutuspolitiikan painotuksista ja ideologisista piirteistä, osittain samoin tarkoitusperin kuin Tervasmäki ja Tomperi (2018) artikkelissaan. Ideologisilla piirteillä tarkoitetaan yksilöihin ja yhteiskuntaan vaikuttavia kulttuurillisia sekä poliittisia katsomuksia, joiden arvosidonnaisuus saattaa olla peitetty tai tiedostamaton (Tomperi 2017, 55-57).

Elämme aikaa, jolloin 2010-luvun koulutusleikkaukset uhkaavat suomalaisen koulutuksen laatua. Suomen PISA-tulokset ovat kääntyneet laskuun. Erityisesti poikien lukutaidon heikkenemisestä ollaan todella huolestuneita. Vuonna 2015 valittu eduskunta on tehnyt koulutussektorille mittavia menoleikkauksia hallituskautensa aikana, vaikka puolueet ovat vaalien aikaan vakuuttaneet puolestavansa koulutusta ja ovat antaneet julkisia koulutuslupauksia.

Koulutuksen arvostus on aiheena kiinnostanut minua pitkään, koska olen ollut huolissani kasvatus ja opetusalan arvostuksesta yhteiskunnallisella tasolla. Arvostus on näkynyt mielestäni opetusalan palkkatasossa, kansalaisten arkisessa koulutukseen liittyvän keskustelun sävyssä ja määrässä sekä ennen kaikkea poliittisissa päätöksissä ja siinä miten paljon valtio panostaa koulutukseen rahallisesti. Ajattelen, että arvostuksen osoittajana on toiminut myös se, miten näkyvästi koulutusasiat ovat nousseet mediassa ihmisten tietoisuuteen. Myös perheiden arvot vaikuttavat koulutukseen suhtautumiseen ja koulutuksellisiin tavoitteisiin (Rytkönen 2016, 29).

Räisänen (2014, 17-18) on kirjoittanut, että vaikka koskaan politikoinnin ei ole katsottu sopivan opettajan ammatilliseen rooliin, läpi ammattikunnan historian opettajat ovat ottaneet osaa yhteiskuntapoliittiseen keskusteluun, joka määrittää heidän jokapäiväistä työtään. Opettajat ovat osallistuneet koulutuspolitiikkaan sekä yksityishenkilöinä että edustuksellisesti kollegiaalisina ryhminä, kuten ammattijärjestöinä. Tässä tutkimuksessa olen ottanut itse osaa koulutuspoliittiseen keskusteluun yksityishenkilönä, mutta taustalla on vaikuttanut roolini Opetusalan ammattijärjestön OAJ:n edustajana, sillä olen toiminut aktiivisesti mukana järjestön toiminnassa ajamassa ammattikuntani etuja.

Ozgan (2000, 3) mukaan opettajat harjoittavat politiikkaa useilla eri tasoilla. Heillä on vahva vaikutus politiikan tulkintaan ja he ovat mukana politiikassa kansallisista virallisista päätöksentekoprosesseista aina epäviralliselle opettajan ja oppilaan väliselle poliittisten keskustelujen tasolle. Ozga on halunnut korostaa, ettei koulutuspolitiikka aina välttämättä tarkoita valtion hallituksen tasoista päätöksen tekoa vaan esimerkiksi myös oppilaat voivat tehdä koulutuspolitiikka oman koulunsa sisällä osallistumalla päätöksentekoon. Oppilaskuntien toiminta on yksi esimerkki tällaisesta oppilaiden tekemästä koulutuspolitiikasta.

Tutkimuksen aineistona olen käyttänyt vuonna 2015 Sipilän hallitukseen valittujen puolueiden Suomen Keskustan, Kansallisen kokoomuksen sekä Perussuomalaisen ennen vuoden 2015 eduskuntavaaleja julkaisemia vaaliohjelmia sekä koulutuspoliittisia ohjelmia. Lisäksi aineistona on toiminut Sipilän hallituksen hallitusohjelma, puolivälin tarkistus, sekä hallituksen neljäs eli viimeinen toimintasuunnitelma, joka julkaistiin toukokuun 2018 lopussa. Ennen vaaleja ja hallituksen muodostamista julkaistuja aineistotekstejä on vertailtu sekä puolueiden kesken, että Sipilän hallituksen julkaisuihin. Tarkoituksena on ollut löytää ja tuoda esiin niitä piirteitä, jotka teksteissä kuvaavat koulutuksen arvostamista sekä niitä koulutuksen osa-alueita, joita tämän hallituksen päättäjät ovat arvottaneet tärkeimmiksi koulutuksen kentällä. Olen käyttänyt tutkielman edetessä Suomen Keskustasta ja Kansallisesta Kokoomuksesta yleisesti käytössä olevia lyhenteitä "Keskusta" ja "Kokoomus" tekstin sujuvoittamiseksi.

Koulutuksen merkityksellisyyttä ajatellen koulutuksen taloudellisten puolien käsittely on ollut Suomessa todella vähäistä. Tällaisena aikana, jolloin valtion ja kuntien menopaineet korostuvat ja kansalaiset sekä päättäjät edellyttävät saavansa verorahoilleen kunnon vastinetta, koulutuksen taloutta koskevan kirjallisuuden vähäisyys on korostunut. Täsmällisempi ja syvempi tieto koulutuksen taloudesta on ollut edellytyksenä sille, että kansalaisten lisäksi myös valtion ja kuntien päättäjät pitävät koulutukseen panostamista tuottavana ja arvokkaana myös tulevaisuudessa. (Heikkilä, Juva, Kettunen, Lahtinen ja Tiihonen 2008, 11.)

Ozga (2000) on tutkinut politiikkaa koulutuksen näkökulmasta. Hän uskoo, että voimakkaampi panostaminen koulutuspolitiikan tutkimukseen auttaisi ehkäisemään sitä, että poliitikot käyttävät väärin tai yksinkertaistavat tutkimustuloksia. Hänen mukaansa päättäjillä on usein tapana moittia tai jättää huomiotta sellaisia tutkimustuloksia, jotka eivät tue heidän haluamaansa politiikan suuntaa ja samaan aikaan he väittävät olevansa sitoutuneita näyttöön perustuvaan päätöksentekoon. (Ozga 2000, 2.) Ozgan teos ei tarkastele koulutuspolitiikan tutkimusta metodologisesta näkökulmasta, mutta hän on antanut tärkeitä näkökulmia aiheeseen.

Politiikka-termille ei ole ollut Ozgan (2000, 2) mukaan yksi selitteistä määritelmää, vaan se, miten termi ymmärretään, riippuu huomattavasti tutkijan näkökulmasta. Jotkut ymmärtävät sen suoraviivaisesti hallituksen toimiksi, joiden avulla on tarkoitus saavuttaa tiettyjä tuloksia. Ozga itse ajattelee politiikkaa terminä hieman moniulotteisemmasta näkökulmasta. Hänen mielestään politiikka ei ole tuote tai lopputulos, vaan ennemminkin prosessi, joka pitää sisällään neuvotteluja ja kiistoja eri ryhmittymien välillä, jopa valehtelua julkisen poliittisen koneiston ulkopuolella. Itsekin olen mieltänyt politiikan ennen kaikkea päättämättömänä prosessina, jossa eri tahot yrittävät tavoitella omien arvojensa mukaista yhteiskuntaa.

2 KOULUTUSPOLITIikka KOULUTUKSEN ARVOSTUKSEN OSOITTAJANA

Suhosen (2016, 12) mukaan koulutuspolitiikka tarkoittaa niitä valintoja, millaiseksi haluamme Suomen ja tulevaisuuden maailman rakentuvan. Nämä valinnat vaikuttavat yhteiskuntaan pitkällä aikavälillä ja tulokset saattavat näkyä vasta vuosikymmenten kuluttua muun muassa kokonaisten sukupolvien kykyinä, taitoina, hyvinvointina sekä sivistyksen tasona (Suhonen 2016, 17; Rytönen 2016, 33). Suhonen korostaa myös, että se mikä koulutuspolitiikassa jätetään tekemättä, tulee myöhemmin näkymään. Suhosen (2016, 12) mukaan koulutuspolitiikan tehtävä on siis tulevaisuuden turvaaminen.

Yksiselitteistä määritelmää koulutuspolitiikan käsitteestä ei ole ja sen lisäksi selkeää rajaviivaa koulutuspolitiikan ja muiden sosiaalipolitiikan kenttien välillä ei ole helposti havaittavissa. Monilla sosiaalipoliittisilla päätöksillä, esimerkiksi koskien perheitä tai työhyvinvointia, on usein yhteys ja seuraamuksia koulutuspolitiikkaan. Koulutuspolitiikkaa on kuvattu myös kiistanalaiseksi maa-peräksi. (Ozga 2000,4.) Koulutuspolitiikkaan osallistuvat vaihtuvat toimijat ja toimijajoukot, joiden väliset valtasuhteet ja voimain järjestys tietyllä historiallisella hetkellä määrittelevät sen, kenen tai keiden hyvälle politiikalle antamat kriteerit nousevat kulloinkin hallitseviksi ja marginalisoivat kilpailijoiden näkemykset (Räisänen 2014, 38).

2.1 Arvot koulutuspolitiikassa

Tutkimukseni tavoitteena on ollut osoittaa, miten paljon koulutusta arvostetaan muiden poliittisten arvojen kentällä. Allardt (1983) on kirjoittanut, että oppiaksemme ymmärtämään jotain tiettyä yhteiskuntaa on tärkeää tietää, miten yhteiskunnassa asetetaan arvoja ja millaisessa tärkeysjärjestyksessä ne ovat. Tutkimusta tehdessäni, minulle on korostunut, että koulutuspolitiikka liittyy olennaisesti arvojen ja niiden tärkeysjärjestyksen asettamiseen. Se millaisia poliittisia

päätöksiä päättäjät haluavat toteuttaa, kertoo voimakkaasti siitä, mitä arvoja he pitävät tärkeimpinä kehittäessään yhteiskuntaa parhaaksi näkemäänsä suuntaan.

Olen myös havainnut, että koulutuspolitiikan toteuttamiseen liittyvät vahvasti sosiaaliset arvot. Allardtin mukaan sosiaaliset arvot ovat ympäristöstä opittuja, yleisiä, pysyviä, tavoitteita koskevia valintataipumuksia. Hän muistuttaa, että nopeasti muuttuvissa yhteiskunnissa vallitsee vanhoja ja uusia arvoja limitäin ja samanaikaisesti, mikä saattaa johtaa jopa kuiluihin eri sukupolvien välille. (Allardt 1983, 51-52.) Poliitikassa tämä tulee esille muun muassa eri puolueiden konservatiivisten ja uudistusmielisten arvopohjien vastakkainasettelussa.

Hyötyarvot ovat kiistämättä eräs koulutuspolitiikan taustalla vaikuttava tekijä. Aaltola (2010, 15) on kuvannut sitä, että poliittinen johto, valtiovalta ja talouselämän johto odottavat korkeakoulujen tutkimustoiminnalta hyödyllisiä tuloksia. Yliopistojen ja korkeakoulujen tulosvastuu korostuu ja tutkimuksen odotetaan edistävän ympäristönsä elinkeinoelämää.

Koulutuspolitiikan taustavaikuttajista ei voi olla havaitsematta taloudellisia arvoja. Nyky-yhteiskunnissa ja kaikkialla valtioissa eletään nykyään globaalin kapitalistisen talousjärjestelmän ehdoilla (Tervasmäki & Tomperi 2018, 182). Globalisaatio siis muokkaa hallituksen näkökantaa koulutuksesta (Sahlberg 2011, 173). Globalisaation myötä koulutus on muodostunut yhdenmukaiseksi järjestelmäksi tieteen ja tekniikan tavoin joka puolella maapalloa. Urbanisoituminen, teollistuminen ja markkinat ja näistä johtuva taloudellinen kilpailu teknologian muutoksen ja alueellisen integraation olosuhteissa ovat määrittäneet koulutusta talouden näkökulmasta. (Antikainen & Rinne 2012, 441.)

Sen lisäksi, että koulutusvalintoja tehdessä usein tarkastellaan niiden taloudellista tuottavuutta, koulutuspoliittisiin päätöksiin vaikuttavat kieltämättä myös koulutuksen kustannukset. Heikkilän ym. (2008, 11) mukaan koulutuspolitiikka on Suomessa keskeinen osa valtion ja kuntien toimintaa. Koulutukseen käytetään merkittävä osa sekä julkisista että yksityisistä resursseista niin Suomessa kuin maailmallakin. Nykypäivänä on ihan luvallista pohtia mitä koulutus

maksaa, miten koulutuksen järjestämistä ohjataan ja mitä koulutus yhteiskunnalle sekä yksilöille tuottaa. Syvempi analysointi ja tarkemmat tiedot koulutuksen taloudesta ovat edellytyksiä sille, että oppilaiden ja vanhempien lisäksi myös kuntien ja valtion päättäjät pitävät tulevaisuudessakin koulutukseen panostamista arvokkaana ja tuottavana. (Heikkilä ym. 2008, 11.)

Koulutuksen kustannuksista kerätään tietoja rahoituslakiin ja vapaan sivistystyön lakiin pohjautuvilla määritteillä opetus ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmää varten. Koulutuskustannuksien kehitykseen vaikuttavat oleellisesti toiminnalliset muutokset ja opiskelijamäärämuutokset. (Tiihonen 2008,139.) Nykyisen rahoitusjärjestelmän tiedonkeruu antaa mahdollisuuden monipuoliseen ja mielenkiintoiseen koulutuksen kustannusten tilastointiin niin koulutusmuodoiltaan kuin menolajeiltaan (Heikkilä ym. 2008, 12). Suomen sijoittumista on seurattu muun muassa perus-, toisen ja kolmannen asteen koulutuskustannuksia opiskelijaa kohti muihin OECD-maihin verrattuna vuoden 2003 kustannustietojen perusteella. Suomi sijoittui tässä vertailussa yleisesti keskiarvon paikkeille. (Tiihonen 2008, 141.)

2.2 Koulutuspolitiikka menneinä vuosikymmeninä

Koulutusjärjestelmämme ei ole muotoutunut suoraviivaisen kehityksen tuloksena, vaan uudistuksien taustalla ovat vaikuttaneet menneiden vuosikymmenien lukuisat poliittiset kamppailut (Tervasmäki & Tomperi 2018, 165). Suomen koulutuksen historia on mahdollista jakaa kolmeen eri ajanjaksoon. Ensimmäinen jakso alkoi keskiajalla, kun kansan virallista koulutusta alettiin kehittämään yhteistyössä kirkon kanssa. Toisen jakson voidaan katsoa alkaneeksi 1600-luvulla, kun kristillinen kansanopetus laajennettiin koskemaan periaatteessa koko Suomen väestöä. Kolmannen jakson aloittivat muutokset 1800-luvulla, jolloin koulutusjärjestelmä kehittyi kattamaan myös korkea- ja aikuiskoulutuksen. 1900-luvun alussa suomalainen koulutusjärjestelmä oli saavuttanut perusmuotonsa. Oppivelvollisuuslaki tuli voimaan vasta 1921 ja kaikkialla Suomessa se oli pantu täytäntöön vuoden 1937 loppuun mennessä. (Rautiainen & Kostiainen 2015, 93.)

Kansakoulu on syntynyt maanviljelysyhteiskunnan tuotoksena ja opetuksen sisällöt on suunniteltu laajasti vastaamaan paikallisten talonpoikaisyhteisöjen tarpeisiin. Esimerkiksi tasa-arvopyrkimykset ovat edenneet varsin hitaasti ja sukupuolten ja sosiaalisen aseman eriarvoisuudet ovat näkyneet vahvoina aina 1970-luvun alun peruskoulu-uudistukseen saakka. Järjestelmä on vaatinut kuitenkin uudistuksia jo 1960-luvulla. Sekä perusopetus että opettajankoulutus ovat kokeneet tuolloin muutoksia. Oppivelvollisuus laajeni yhdeksään vuoteen ja lukio ja ammattikoulu -järjestelmä perustettiin. Opettajankoulutus siirrettiin yliopistoihin ja 1970-luvun lopulta saakka luokanopettajan ammattiin on vaadittu kasvatustieteen maisterin tutkinto. (Rautiainen & Kostiainen 2015, 95.)

Tasa-arvoisen koulutusyhteiskuntamme ytimenä voidaan pitää 70 -luvulla luotu yhtenäistä peruskoulua. Koulutus on ollut jo pitkään tärkein väylä henkilölle kohottaa omaa sosiaalista asemaansa. (Valpas 2002, 192.) 1900-luvun jälkipuolella koulutuspolitiikan kentällä on koettu tärkeäksi tasa-arvoisten koulutusmahdollisuuksien luominen riippumatta sukupuolesta, perhetaustasta tai kotikunnasta. Tuolloin koulutuksen tasa-arvoon on panostettu opintojen rahoitusta takaamalla sekä uudistamalla koulutusjärjestelmää. (Pekkala Kerr 2010, 295.) Koulutuksellisen tasa-arvon merkityksellä poliittisten päätösten taustalla on jo pitkä historia.

Kansakoululain tullessa voimaan vuonna 1958 hyvinvointivaltion arvo-pohja nojasi tasa-arvoon ja hyvinvointivaltioon taloudellisten arvojen sijaan. Aho (2016, 48) kuvailee tätä seuraavasti. Kansakoululakia edeltävänä vuonna olivat astuneet voimaan myös uudistettu kansaneläkelaki, työllisyyslaki, sairaalalaki sekä huoltoapulaki. Näin mittavat lakiuudistukset lyhyen ajan sisällä aiheuttivat yhteiskunnalle huolta kustannuksien osalta. Samaan aikaan kansainvälinen talous pyöriskeli syvän laman kourissa. Monien kansantaloustieteilijöiden mielestä Suomen runsaskätinen hyvinvointipolitiikka oli ylittänyt maan kansantalouden voimavarat. (Aho 2016, 48.)

1980-luvulla kehittyneet teollistuneet maat huomasivat, että heidän koulutusjärjestelmänsä eivät vastanneet sitä taloudellista ja sosiaalista yhteiskunnallista muutosta, joka oli näköpiirissä tuon ajan lähitulevaisuudessa. Maat saivat

motivaatiota uudistuksiin erityisesti kansainvälisestä tutkimuksesta. Englannissa vuonna 1988 toteutettua Education Reform Act (ERA) koulutus uudistusta tutkittiin kansainvälisellä mittapuulla laajasti ja muualla maailmalla toteutettaviin suuriin uudistuksiin otettiin siitä mallia. (Sahlberg 2011, 174.) Suomessa harjoitettu koulutuspolitiikka on saanut pohjoismaisia vaikutteita. Muun muassa pohjoismaiden opetusministerit ja kouluhallitusten tai vastaavien opetusalan keskusvirastojen pääjohtajat kokoontuivat säännölliset 1960-luvun lopulta aina 1990-luvun alkuun ja Euroopan unionin vaikutukseen saakka (Antikainen & Rinne 2012, 442).

2.3 Koulutuspolitiikan nykytilanne

Koulutukseen vaikuttavat arvot heijastuvat päätöksistä myös meidän aikamme. Peltosen (2016, 22) mukaan nykyinen markkinakeskeinen maailma aiheuttaa sen, että yhteiskunnan koulutuspoliittisia päätöksiä tehdään yhä useammin yhteiskunnan resurssien näkökulmasta, eikä enää vain yksilön tai yhteiskunnan osaamisen sekä sivistyksen näkökulmasta. Pikkuhiljaa taloudellisia resursseja aletaan ohjaamaan sellaisille koulutuksen aloille, jotka nähdään tuottavina ja työ- ja elinkeinoelämän tarpeet nostetaan yksilön ja yhteiskunnan tarpeiden edelle. (Peltonen 2016, 22.) Kun Suomen PISA -menestyksen huippuvuodet alkavat olla takanapäin, koulua kohtaavat historian oikeiston tutut vaatimukset muun muassa tehokkaammista koulujärjestelmän rakenteista sekä työelämän tarpeisiin vastaamisesta (Tervasmäki & Tomperi 2018, 167).

Teknologisen kehityksen nopeus ja se, miten uudet innovaation saatetaan osaksi koulutusjärjestelmäämme, määrittelevät vahvasti tulevaisuuden koulutuspolitiikkaa. Nykyisen teknologian kehityksen tason ansiosta periaatteessa kaikki tieto, mitä tällä hetkellä kouluissa opetetaan, on saavutettavissa ilman välikätenä toimivaa koulutustakin. Formaalin koulutuksen merkitys yhteiskunnalle on vaarassa laskea. Tiedon saavutettavuuden helpottuminen ei kuitenkaan tarkoita vielä sivistyksen lisääntymistä. (Peltonen 2016, 22-25.)

Muuttuneet koulutusrakenteet eivät enää nykyään takaa oppilaille tasa-arvoisia lähtökohtia ja valinnanvapaus kasvattaa eriarvoisuutta. Erityisesti korkeassa sosioekonomisessa asemassa olevat vanhemmat ymmärtävät hyödyntää vapauttaan valita lapselleen sopiva koulu ja tämä aiheuttaa koulujen eriytymistä. Koulutuspoliittisessa keskustelussa valinnanvapauden lisäämistä perustellaan yksilöiden epätasaisella koulumenestyksellä ja näin oikeutetaan eriarvoistavaa kehityskulkua. Tällainen politiikka ulottuu myöhemmin sosiaali- ja terveystoimintaan sekä työllisyys- ja talouspoliittisiin kysymyksiin. (Rytkönen 2016, 33.)

Myös ammattijärjestöillä on nykypäivänä merkittävä vaikutus poliittiseen päätöksentekoon. Opetusalan ammattijärjestöllä OAJ:llä on kiistaton rooli koulutuspoliittisessa keskustelussa. Suomessa ei peruskouluajalla ole ollut muita vartenotettavia opettajajärjestöjä ja yleisesti pienemmät opettajajärjestöt ovat valinneet OAJ:n emojärjestökseen, mikä on kasvattanut OAJ:n asemaa koulutuspoliittisessa merkityskamppailussa (Räisänen 2014, 19.).

2.4 PISA -tulokset kertovat koulutuksen arvostuksesta

Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö OECDn (Organisation for Economic and Cultural Development) toteuttamassa PISA -tutkimusohjelmassa (Programme for International Student Assessment) tutkitaan kansainvälisesti kolmen vuoden välein 15 -vuotiaiden nuorten osaamista ja taitoa etsiä, soveltaa ja tuottaa tietoa erilaisten ongelmatilanteiden ratkaisemiseksi. Tutkimuksessa kartoitetaan erityisesti nuorten valmiuksia hyödyntää lukutaitoa ja matemaattikan sekä luonnontieteiden osaamista jatko-opinnoissa, työelämässä ja erilaisissa arkielämän tilanteissa. Ensimmäinen PISA -tutkimus toteutettiin vuonna 2000 ja kuudes tutkimus vuonna 2015. (Vettenranta, Välijärvi, Ahonen, Hautamäki, Hiltunen, Leino, Lähteinen, Nissinen, K., Nissinenv, V., Puhakka, Rautopuro & Vainikainen. 2016, 10.)

Koulutuksen ja opetuksen kehittämistä helpottavan tiedon lisäksi PISA-tutkimusten tuottama tieto tukee myös koulutuspoliittista päätöksentekoa (PISA

2018). Heikkenevät tulokset antavat välitöntä tietoa päättäjille, mihin koulutuksen osa-alueisiin tulee milläkin hetkellä panostaa lisää.

Suomalaisten nuorten osaamisen keskiarvo luonnontieteiden alueella on pudonnut niin merkitsevästi, että Vettenranta ym. (2016, 34) ovat todenneet tämän kehityssuuntana olevan huolestuttava. Muutos keskiarvossa vastaa likimain yhden kouluvuoden oppimäärää. Suomen tulosten keskiarvon keskimääräinen lasku yhtä kolmen vuoden jaksoa kohden oli kaikista vertailuun muukaan otetuista osallistujamaista (51 kpl) toiseksi suurin. (Vettenranta ym. 2016, 34.) Näiden tulosten pohjalta voidaan päätellä luonnontieteiden arvostuksen olevan heikentynyt koulutusta kehitettäessä. Tulokset antavat aiheita pohtia olisiko luonnontieteiden opetuksen tapaa tai esimerkiksi tuntijakoa eri aineiden kesken syytä muuttaa.

Lukutaidon osaamisen keskiarvo on pudonnut Suomen osalta merkittävästi. Tuloksista voidaan nähdä, että syrjäytymisvaarassa olevien kaikkein heikoimmin lukevien nuorten osuus suomessa kasvanut ja huippulukijoiden osuus on hieman pienentynyt. Merkittäviä muutoksia lukutaidossa on tapahtunut myös useissa muissa lukemisen kärkimaissa, mutta muutoksien suunnan kääntäminen olisi Suomen kohdalla ensiarvoisen tärkeää. (Vettenranta ym. 2016, 37-38.)

PISA-tulosten osalta tarkastellaan myös tyttöjen ja poikien välillä toteutunutta tasa-arvoa. Luonnontieteiden osalta suomalaisten tyttöjen ja poikien välinen ero tuloksissa oli OECD-maiden suurin tyttöjen eduksi. Tytöt suoriutuivat poikia paremmin jokaisella luonnontieteiden osa-alueella. Myös lukutaidossa Suomen tyttöjen ja poikien välillä oli OECD-maiden suurin piste-ero, joka vastaa suunnilleen yhden oppivuoden sisällönhallintaa. Matematiikan oppisisällöissä suomalaispojat ovat aiemmin pärjänneet suomalaistyttöjä paremmin, mutta nyt viime vuosina tytöt ovat menneet poikien edelle myös matematiikan osaamisessa. (Vettenranta ym. 2016, 45-51.) Tutkimuksen aineistossa erityisesti poikien lukutaidon heikkenemiseen on havahduttu. Mielenkiintoista on seurata, miten päättäjät aikovat reagoida tuloksiin koulutuksellisen tasa-arvon lisäämiseksi.

Kokonaisuudessaan suomalaisnuoret ovat sijoittuneet PISA-tutkimuksissa edelleen maailman kärkipäähän, mutta jos keskitymme tarkastelemaan sitä, miten suomalainen koulutus on kehittynyt viime vuosina, on meidän syytä kiinnittää huomiota osaamistason laskuun ja sukupuolten välisen osaamisen merkittäviin eroihin. Vettenranta ym. (2016, 53-55) nostivat tuloksista esiin myös oppilaiden sosioekonomisen taustan vaikutuksen luonnontieteiden osaamiseen ja sen että Suomessa erot ovat huolestuttavasti kasvusuunnassa. Suomalaisen oppilaiden kohdalla ylimmän ja alimman sosioekonomisen luokan välillä ero vastasi noin kahden vuoden luonnontieteiden opintoja. Maahanmuuttajataustaisten oppilaiden erot kantaväestöön olivat varovasti sanoen kaventuneet hieman edellisistä vuosista, mutta he ovat edelleen selvästi jäljessä suomalaisoppilaiden osaamistasosta. (Vettenranta ym. 2016, 55-57.)

Positiivista 2015 vuoden Pisa tutkimuksissa on muun muassa se, että koulujen väliset erot ovat olleet Suomessa edelleen pieniä kansainvälisellä mittapuulla vertailtuna muiden Pohjoismaiden tapaan. Kuitenkin erot Suomen parhaimpien ja heikoimpien koulujen välillä olivat selvästi kasvaneet. Merkittäviä alueellisia eroja oli Suomessa havaittavissa ensimmäistä kertaa. (Vettenranta ym. 2016, 60.) Puolueiden ohjelmateksteissä on aineistossa havaittavissa kannanottoja tasa-arvoisen aluekehityksen puolustamisesta oppilaitoksien järjestäjäkentän suhteen.

Vuoden 2015 PISA-tulokset osoittavat, että koulutusta on arvostettu Suomessa ja osaaminen on edelleen kansainvälisesti mitattuna korkealla tasolla. Lukutaidossa ja luonnontieteissä sijoituksemme on säilynyt huippumaiden joukossa ja matematiikassakin suomalaisnuorten osaaminen on hyvää. Kuitenkin vuoden 2006 huipputuloksien jälkeen suomalaisten osaaminen on kääntynyt huolestuttavaan laskuun. Lukutaidon osalta lasku on hieman hidastunut. vuoden 2006 tuloksista tapahtunut osaamistason lasku luonnontieteissä vastaa jo yhden lukuvuoden oppisisältöjä. Heikoimpien osajien määrä on kasvanut kolminkertaiseksi ja taitavimpien määrä pudonnut kolmanneksella. Osaamisen jakautuminen oppilaiden välillä on entistä epätasaisempaa. (Vettenranta ym. 2016, 92-

95.) Omassa ajattelussani tällaiset laskevat tulokset kertovat siitä, että koulutuksen kehittämistä ei ole arvostettu tarpeeksi päätöksenteon tasolla viime vuosina.

Aiemmin Suomea on voitu pitää koulutuksellisen tasa-arvon mallimaana. Nyt tilanne näyttää muuttuneen. Perheiden sosioekonominen asema sekä koulujen sijainnin alueelliset erot näkyvät selkeästi suomalaisoppilaiden osaamisessa aiempien sukupuolierojen lisäksi. Vettenranta ym. (2016, 95) pohtivat myös sitä, että monet muutkin OECD maat ovat kohdanneet yhteiskunnallisen murroksen vaikutukset, mutta ovat silti pystyneet jopa parantamaan nuorten oppimistuloksia kouluissa.

3 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSY- MYKSET

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on ollut löytää ja tuoda esiin vuosien 2015 – 2018 koulutuspoliittiseen päätöksentekoon liittyvistä julkaisuista niitä koulutuksen osa-alueita, joita tämän hallituksen päättäjät arvostavat eniten koulutuksen kentällä sekä niitä piirteitä, jotka julkaisuissa kuvaavat koulutuksen arvostusta.

- Millaisia puolueiden ja hallituksen arvovalinnoista kertovia teemoja julkaisuista löytyy?
- Miten koulutuksen arvostus näkyy julkaisuissa?
- Löytyykö puolueiden ja hallituksen arvostuksista eroja ja jos löytyy, niin millaisia?

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tutkijalla on aina jonkinlaisia ennakkokäsityksiä politiikasta ja politiikan tutkimus suuntautuu politiikkaa koskevien ennakkokäsitysten muuntamiseen. Olennaista on siis ymmärretyn asian muuntaminen paremmin ymmärretyksi. Paremmin ymmärtämisellä tarkoitetaan sitä, että tutkimuksessa on päädytty johonkin, mikä on saanut tutkijan tarkistamaan aiempia käsityksiään. (Palonen 1988, 14-15.) Tämän tutkimuksen kautta olen halunnut selvittää todenperäisyyttä ennakkokäsityksiini, joiden mukaan, puolueiden puheet ennen vaaleja asioiden arvostamisesta jäävät usein vain sanahelinäksi, eikä aikomuksia välttämättä oikeasti haluta toteuttaa, mikäli tullaan valituksi. Toinen ennakkokäsitykseni on ollut se, ettei koulutusta arvosteta kovin korkealle nykyajassa. Tämän ajatuksen olen perustanut siihen, että ennen vaaleja olen kokenut, että koulutusasiat eivät saa mediassa määrällisesti eivätkä laadullisesti ansaitsemaansa huomiota.

Palonen (1988, 20-21) on pohtinut tekstin ja politiikan välistä suhdetta. Hänen mukaansa politiikalla on aina jonkinlainen tekstuaalinen referenssi. Poliittisen toiminnan korrelaatteina toimivat ohjelmat, suunnitelmat, kertomukset ja tutkimukset. Tekstin olemassaolo on jo itsessään olennainen poliittinen teko. Palonen on havainnollistanut poliittisen toiminnan ja tekstien suhteita vertaamalla politiikkaa näytelmään. Tässä vertauksessa tulkitsijalla on käytössään näytelmäteksti, ohjaussuunnitelma sekä arvosteluja ja muita kertomuksia esityksestä, mutta "varsinaisen politiikan" pystyy näkemään vasta itse esityksessä. Tätä tutkimusta tehdessäni esiin on noussut esiin se, että siitä mitä koulutuspoliittisiin julkaisuihin kirjataan, on aika vaikea päätellä mikä on ollut lausumien kirjoittamisen taustalla oleva motiivi.

Poliittisia tekstejä pidetään usein "kapulakielisinä". Selkeät ja vakaat käsitteet puuttuvat ja sanoja saatetaan käyttää tarkoitushakuisesti tai alkuperäistä merkitystä vääristäen. (Palonen 1988,25.) Oman tutkimukseni aineistossa, erityisesti eduskuntavaalien tulokseen vaikuttamiseen tarkoitetuissa julkaisuissa olen

huomannut käytettävän ilmaisuja, joiden tarkoitushakuisuutta olen jäänyt pohtimaan, sillä samasta asiasta on saatettu myöhemmin samalla julkaisussa kirjoittaa aivan eri vivahteella.

Selittämisen ja ymmärtämisen väliset erot sekä niiden yhteenkuuluvuus tutkimuksessa ovat aiheuttaneet paljon pohdintaa ja kiistelyä tieteenfilosofiassa. Selittävän menetelmän rajoituksena esiintyy se, että selittäminen pyrkii objektiivomaan, esineellistämään ihmiset, vaikka nämä toimivat usein itseohjautuvina sekä päämäärätietoisina subjekteina ja ovat suhteellisen vapaita. Ymmärtävän menetelmän ongelma on puolestaan se, että menetelmä ei kykene tutkimaan riittävästi sosiaalisten järjestelmien ominaisuuksia eikä historialliseen kehitykseen kytkeytyviä yleisiä lainalaisuuksia. (Aaltola 2010, 21-24.)

Laineen (2010, 31) mukaan ymmärtämistä ja tulkintaa voidaan kuvata käsitteellä hermeneutiikka. Hän täsmentää, että hermeneutiikassa on tarkoituksena etsiä tulkinalle mahdollisia sääntöjä, joita noudattamalla kykenisimme puhumaan vääristä ja oikeammista tulkinnoista. Laine nostaa esiin Wilhelm Diltheyn määritelmän siitä, että hermeneutiikassa tulkinnan kohteena ovat ilmaisut, joista kielelliset ilmaisut ovat hallitsevin luokka (Laine 2010, 31). Siispä siitä miten puolueet ja hallitus ovat kirjoitetulla kielellä ilmaisseet omia tavoitteitaan, voidaan tehdä monen laista tulkintaa siitä, mitkä asiat vaikuttavat tekstin taustalla.

Palonen kuvailee poliittista lukutaitoa paitsi terminologian sujuvaksi hallitsemiseksi mutta myös sen ajatustavan sisäistämiseksi, millaista oletetaan politiikassa ja erityisesti poliitikoilta vaadittavan. Tähän poliittiseen lukutaitoon kuuluu taito arvioida toimenpiteitä poliittisina tekoina, laskelmoida voimasuhteilla ja koalitioilla sekä esimerkiksi arvioida seurauksia oman ja puolueen vaalimenestyksen kannalta. (Palonen 1988, 24.) Tämän tutkielman teko on tuntunut itsestäni vaikealta osaksi siitä syystä, että olen huomannut itsestäni muissakin yhteyksissä, että minun on usein vaikea ymmärtää lauseiden kirjoittamattomia merkityksiä. Tätä taitoa, joka on poliittisen lukutaidon osalta olennaisessa roolissa, olen joutunut käyttämään erityisesti tutkimustuloksien tulkinassa. Tulkintataitoni ovat osaltaan vaikuttanut tutkimustulosten luotettavuuteen.

Sosiaalipolitiikkaa tutkittaessa suunnataan katsetta tulevaisuuteen, arvioidaan nykytodellisuutta, ihmisten arkielämää, perhettä, työtä, yhteiskuntapolitiikkaa ja valtion, politiikan ja talouden keskinäisiä prosesseja siltä kannalta miten nämä vaikuttavat ”ihmisten hyvään” yleisesti ja miten tämä muotoutuu ja määräytyy. (Koskiahho, Nurmi & Virtanen, 1999, 13). Tässä lausumassa kiteytetään osuvasti se, millaisena yleisesti koulutuspoliittisten tekstien tutkiminen on itselleni näyttäytynyt. Optimistinen käsitys ihmisen mahdollisuuksista kohentaa elämisenä laatua tieteellisen tutkimuksen tuottamien tietojen avulla kutsutaan edistysuskoksi, joka on levinnyt mm. valistusajalla voimakkaasti. Myös yhteiskunnallisen toiminnan kuten koulutustoiminnan suunnittelu ja ohjaaminen tutkimuksen pohjalta on tällaista instrumentalistista käsitystä tieteestä. (Aaltola 2010, 25.)

4.1 Tutkittavat aineistot

Tämän tutkimuksen aineisto on tutkijasta riippumatonta ja koostuu valmiista kirjallisista dokumenteista. Tutkimusaineistona käytettävä kirjallinen materiaali voidaan jakaa kahteen luokkaan, yksityisiin dokumentteihin ja joukkotiedotuksen tuotteisiin. Joukkotiedotuksen tuotteiksi luokitellaan sanoma- ja aikakauslehdet ja niiden lisäksi elokuvat, radio- ja tv-ohjelmat. Yksityisinä dokumentteina käsitetään puheet, kirjeet, päiväkirjat, muistelmat tai sopimukset. (Tuomi ja Sarajarvi 2009, 84.) Olen luokitellut tämän tutkimuksen aineiston joukkotiedotuksen tuotteeksi, koska puolueiden vaaliohjelmat, koulutuspoliittiset ohjelmat sekä hallituksen toimintasuunnitelmat ovat tarkoitettu koko kansan tietoisuuteen samalla tavoin kuin lehdet tai tv-ohjelmat.

Aineistoksi on valikoitunut vuonna 2015 Suomen valtioneuvostoon eli hallitukseen valittujen puolueiden Kansallisen Kokoomuksen, Suomen Keskustan ja Perussuomalaisten vuoden 2015 eduskuntavaaliohjelmat ja koulutuslinjaukset tai vaihtoehtoisesti koulutuspoliittinen ohjelma. Hallituksen päätöksentekoa ovat edustaneet hallituksen ensimmäinen, hallituskauden puolivälissä julkaistu eli kolmas sekä viimeinen eli neljäs hallituksen toimintasuunnitelma. Julkaisut

löytyvät valtioneuvoston sekä puolueiden nettisivuilta, mistä ne on tallennettu PDF-dokumentteina ja tulostettu kevään 2017 aikana.

Hallituksen toisen toimintasuunnitelman poisjättäminen oli perusteltua siten, että aluksi vain puolivälin tarkistuksen oli tarkoitus selvittää siihen astisia toteutuneita toimenpiteitä. Tutkimuksen teko pitkittyi kuitenkin useampaan otteeseen pitkiksi ajanjaksoiksi tutkijan terveydellisten syiden vuoksi. Kun taas pääsin palaamaan päätoimisesti tutkimuksen pariin, oli syytä ottaa aineistoon mukaan myös tuoreinta tietoa hallituksen päätöksistä, sillä hallituksen viimeinkin toimintasuunnitelma ehdittiin julkaista jo reilusti ennen tutkimukseni loppuun saattamista. Hallituksen toimintasuunnitelmat toistivat samaa asiaa sen verran paljon, etten kokenut aiheelliseksi ottaa enää vuoden 2016 toimintasuunnitelmaa mukaan. Aineiston koko olisi kasvanut liian suureksi ja kaikki tarvittava tieto oli tavallaan luettavissa ensimmäisestä ja viimeisestä toimintasuunnitelmasta.

Olen valinnut aineistossani mukana olevat julkaisut tutkimukseni aineistoksi siitä syystä, että ajattelen niiden aiheiden, joita puolueet nostavat esiin vaalien alla ja joihin vetoamalla he voisivat houkuttaa itselleen äänestäjiä sekä hallituksen koulutuspoliittisten ratkaisujen, kertovan selkeimmin siitä millaisia arvovalintoja yhteiskunnassamme koulutuksen osalta tehdään tällä hetkellä. Koulutuspoliittisia päätöksiä tekevien tahojen ratkaisut kertovat siitä parhaiten, mihin suuntaan maamme koulutusjärjestelmää ollaan kehittämässä ja mitä koulutuksen osa-alueita pidetään eniten kehittämisen arvoisina. Pohja-ajatuksena analyyssissäni on ollut se, että ajattelen, että sellaisia aiheita arvostetaan eniten, joista kirjoitetaan eniten ja joille halutaan antaa eniten huomiota.

Perussuomalaiset, Keskusta ja Kokoomus ovat valikoituneet puolueina mukaan siksi, että kaikkia puolueita tarkasteltaessa aineisto olisi kasvanut liian laajaksi, joten hallitukseen valittujen puolueiden julkaisut tuntuivat merkityksellisimmiltä valinnoilta tämän aikakauden koulutuspolitiikkaa tarkasteltaessa. Alun perin tutkimuksen oli tarkoitus tarkastella vain vuoden 2005 eduskuntavaalien aikaisia julkaisuja, mutta tutkimuksen ajallisen pitkittymisen johdosta tutkimukseen päädyttiin ottamaan mukaan myös hallituksen julkaisemaa aineistoa. Näin

eri puolueiden julkaisujen koulutukseen liittyvää sisältöä on ollut mahdollista vertailla hallituskauden aikana tehtyihin koulutuspoliittisiin päätöksiin.

Lähempään tarkasteluun julkaisuista olen nostanut ne osat, jotka käsittelevät koulutusta koskevia ratkaisuja. Sisällön erittelyn kannalta julkaisujen sisältö on kokonaisuudessaan tutkimuksen aineistoa. Tekstit on ollut käytävä kokonaisuudessaan läpi ja etsittävä sieltä koulutusta koskevat kohdat. Tarkoituksena on ollut myös nähdä, kuinka tärkeäksi aiheeksi koulutus on nostettu teksteissä muihin aiheisiin verrattuna, joten olen määrällisesti laskenut aineistojen jokaisen virkkeen, jotta olen saanut verrattua koulutusta kokevien virkkeiden osuutta muihin virkkeisiin aineistoteksteissä.

Perussuomalaisten vuonna 2015 julkaistu eduskuntavaaliohjelma on lyhyt ja ytimekäs, vain yhden sivun mittainen ja on koottu viidestä pääteemasta, joita ovat: Julkinen talous kestäväälle pohjalle; Isänmaan turvallisuudesta ei tingitä; Suomalaisista huolehdittava; Kilpailukyky ja yrittäjyys etusijalle sekä Ei saa kiusata. Puolueen vaaliohjelmassa suoranaisesti ole mainittu koulutuksellisia tavoitteita. Koulutusta sivutaan kahden pääteeman alla lyhyesti.

Perussuomalaisten keväällä 2015 julkaistussa koulutuspoliittisessa ohjelmassa on käsitelty koulutusta neljän sivun verran. Ohjelma on jaettu kahdeksaan osioon, joiden otsikoita ovat: Perusopetuksen rapautuminen on pysäytettävä; Monimuotoinen opetus turvattava; toisen asteen kouluverkko on säilytettävä; Opetustyön ja työelämänyhteistyötä on lisättävä; Ammatillista korkeakoulutusta yritysten tarpeisiin; tieteen vapaus ja autonomia on turvattava; vapaan sivistystyön toimintaedellytykset on turvattava ja yhteistyötä niiden kanssa tulee lisätä sekä viimeisenä otsikkona Opintososiaaliset edut.

Keskustan keväällä 2015 julkaistu eduskuntavaaliohjelma pitää sisällään seitsemän sivua tekstiä. Vaaliteemoja kuvaamaan on kehitelty Suomi kuntoon -ympyrä, joka on jaettu neljään pääsektoriin. Näitä sektoreita eli keskustan vaalien alla painottuvia teemoja olivat vastuunotto, talouskasvu, huolenpito ja julkinen talous. Ympyrästä ei pysty tulkitsemaan, olisiko joku sektoreiden osa-alueista tärkeämpi kuin joku toinen, mutta asiat on kirjoitettu auki tietyssä järjestyksessä,

joten koen, että se kertoo jotakin asioiden merkittävyyden arvottamisesta. Koulutuksesta on kirjoitettu toisena.

Keskustan keväällä 2015 julkaistu koulutuspoliittinen ohjelma on kirjoitettu kolmeen eri osioon ja se sisältää 8 sivua tekstiä. Ensimmäisessä osassa puolue kertoo koulutuslinjauksistaan yleisesti ja listaa Keskustan keskeiset koulutuspoliittiset tavoitteet vaalikaudelle 2015-2019. Seuraava osa muodostuu neljästä eri pääteemasta, joita he haluavat korostaa ohjelmassaan ja avaavat niihin liittyviä teemoja tarkemmin tekstissä. Viimeisessä osiossa Keskusta ehdottaa ratkaisuja jokaisen koulutussektorin haasteisiin. Ohjelmansa loppuun he ovat listanneet kymmenen konkreettista kokeiluehdotusta koulutuksen uudistamiseksi.

Kokoomuksen keväällä 2015 julkaistu eduskuntavaaliohjelma on 15-sivuinen. Julkaisun etusivulla painopiste alueiksi nostetaan viisi teemaa: Asetetaan työ etusijalle; käännetään osaaminen uuteen nousuun; kehitetään hyvinvointi vaikeinakin aikoina; suomesta puhtaiden ja kestävien ratkaisujen edelläkävijä sekä vahvistetaan turvallisuutta ja kansainvälistä asemaa. Vaaliohjelman lopussa ehdotetaan uusia tapoja toimia sekä pohditaan hyvinvointiyhteiskunnan rahoituksen rakentamista kestäväälle pohjalle. Käännetään osaaminen nousuun osio, sisältää kaksi sivua koulutusta käsittelevää tekstiä.

Kokoomuksen koulutuspoliittinen julkaisu eli Kokoomuksen eduskuntaryhmän keväällä 2015 julkaistu Parempi koulu raportti on 27-sivuinen. Se esittelee puolueen 10 keskeisintä askelta koulutuksen kehittämiseksi ja käsittelee kaikille koulutusasteille yhteisiä teemoja: oppimisympäristöjen uudistaminen; opettajankoulutus; valmiuksia kansainvälistymiseen; maailman liikkuvin kansa. Julkaisun loppuosassa käsitellään koulutuskysymyksiä koulutusasteittain.

Pääministeri Sipilän hallituksen strateginen ohjelma, 36-sivuinen Ratkaisujen Suomi on annettu tiedonantona eduskunnalle 29.5.2015. Julkaisusta käy ilmi, että hallitus on valikoinut hallituskaudelle kärkihankkeita, jotka heijastavat strategisia tavoitteita. Näihin kärkihankkeisiin sekä korjausvelan vähentämiseen valtio panostaa kertaluonteisesti 1,6 miljardia euroa vuoden 2018 loppuun mennessä. Liikenneverkoston korjausvelan vähentämisen osuus tästä budjetista on tosin noin 600 miljoonaa euroa.

Osaamisen ja koulutuksen osalta hallituksen kärkihankkeiksi on nostettu peruskoulutuksen uudistaminen digitaalisten oppimisympäristöjen avulla, toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformi, työelämään siirtymisen nopeuttaminen, taiteen ja kulttuurin saavutettavuuden parantaminen, korkeakoulujen ja elinkeinoelämän yhteistyön vahvistaminen innovaatioiden kaupallistamiseksi sekä nuorisotakuun kehittäminen yhteisötakuun suuntaan.

Hallitus on kirjannut hallitusohjelmaan myös yhteiskuntasopimuksen rakentamisesta maamme talouden nousua ja parempaa työllisyyttä vauhdittavien päätösten tueksi. Yhteiskuntasopimuksen on tarkoitus tuoda sopeuttamisohjelman kautta 4 miljardin euron säästöt, joilla valtion talous vahvistuu. Sopeuttamistoimiin kuuluvat muun muassa julkista taloutta nopeasti vahvistavat säästöt ja rakenneuudistukset sekä julkisen talouden kestävyys turvaavat pidemmän aikavälin uudistukset. Nämä säästöt koskettavat myös koulutussektoria. Hallitus toteaa, että mikäli yhteiskuntasopimuksen solmimisesta syntyvät tulokset eivät toteudu, julkisen talouden sopeuttamistoimet vaativat lisäksi 1,5 miljardin menosäästöt ja veronkorotukset. Veropolitiikkaan ei ole kirjattu koulutusta koskevia muutoksia muilta osin kuin että otettiin käyttöön yksityishenkilöiden verovähennysoikeus korkeakouluille annettavista lahjoituksista.

Hallituksen puoliväliriihessä julkaistu hallituksen kolmas, 72-sivuinen, päivitetty toimintasuunnitelma on julkaistu 28.4.2017. Julkaisussa tarkastellaan kauden puolivälissä hallituksen tavoitteiden sekä toiminnan suhdetta toimintaympäristön muutokset huomioon ottaen. Edellisiin toimintasuunnitelmajulkaisuihin nähden julkaisu on strategisempi ja fokusoidumpi. Puolivälin tarkistus jakautuu kahteen osaan. Ensimmäisessä osassa esitellään hallituskauden puolivälin uudet avaukset, jotka ovat jäsennetty neljään kokonaisuuteen: Osaaminen, kasvu ja työllisyys; välittäminen; uudistuminen ja turvallisuus. Toinen osa on kooste kärkihankkeiden ja reformien keskeisimmistä saavutuksista ja loppuhallituskauden toimista. Tiivistelmässä on kerrottu, että julkaisu ei kata koko hallitusohjelman sisältöä.

Hallituksen neljäs ja viimeinen, 68-sivuinen toimintasuunnitelma on julkaistu 28.5.2018. Julkaisu sisältää koosteen kärkihankkeiden ja reformien keskeisimmistä saavutuksista, loppuhallituskauden toimista sekä hallituksen kevään 2017 puoliväliriihessä päättämistä uusista avauksista. Toimintasuunnitelmassa on täsmennetty kärkihankkeiden ja reformien keskeiset etenemisen etapit sekä niitä täydentävät toimet. Tiivistelmässä on kerrottu, että myöskään tämä neljäs hallituksen toimintasuunnitelma ei kata koko hallitusohjelman sisältöä.

4.2 Aineiston analyysi

Tutkimuksen dokumenttiaineisto on analysoitu sisällönerittelyn keinoin käyttäen tukena sisällönanalyysiä. Sisällön erittelyssä aineistoa kuvataan kvantitatiivisesti esimerkiksi sanojen esiintymistiheyttä laskemalla. Tässä tutkimuksessa on laskettu aineistojen koulutusvirkkeiden tiheyttä. Sisällönanalyysin tarkoituksena on ollut etsiä tekstistä sisällöllisiä merkityksiä sekä kuvata aineistoa tiivistetyssä ja yleisessä muodossa. Koska sisällönanalyysi pääasiassa vain järjestää ja tiivistää aineistoa, on aineistosta ollut kyettävä tekemään myös johtopäätöksiä. Sisällönanalyysia kritisoidaan metodina juuri siitä syystä, että usein tutkija saattaa esitellä järjestetyn aineiston eräänlaisina tutkimustuloksina, jättäen johtopäätösten ja tulkintojen tekemisen vähemmälle huomiolle. (Tuomi & Sarajarvi 2011, 102-106.)

Menetelmien painotuksien oli alun perin tarkoitus olla vastakkaiset eli sisällönanalyysin oli tarkoitus olla päämenetelmänä. Analyysi ei kuitenkaan edennyt toivotusti, koska koin että aineisto koostuu niin monista yksittäisistä ja erillisistä kirjatusta suunnitelmista tai toimenpiteistä, että virkkeiden abstraktimman tason tyypittely ei onnistunut. Sisällön analyysia varten tätä aineistoa olisi täytyntä osata rajata eri tavalla tai koko aineiston olisi täytyntä olla erityyppinen. Valitsin lopulta sisällön erittelyn analyysini päämenetelmäksi, koska koin että saan sen keinoilla parhaiten vastauksia tutkimustehtävääni.

Analyysivaiheen alussa olen tutustunut aineistoon lukemalla sen. Olen etsinyt tekstistä koulutukseen liittyvät osuudet ja merkinnyt ne yliviivauskynällä.

Olen eritellyt aineiston sisältöä kvantifioimalla sitä sen mukaan liittyvätkö virkkeet koulutukseen vai eivät. Laskentaan olen ottanut mukaan aineiston varsinaisen sisällöllisen tekstin eli leipätekstin sisältäen myös johdantokappaleet ja luettelot. Otsikot, kuvatekstit, ja kuvat, kuvailulehdet ja sisällysluettelot olen jättänyt tämän laskennan ulkopuolelle. Hallitusohjelman liitteet, mukaan lukien taulukot rahoituksesta ja menoleikkaussuunnitelmista olen jättänyt määrällisen laskennan ulkopuolelle, koska niistä oli hankala eritellä virkkeitä.

Olen laskenut koulutukseen liittyvien virkkeiden esiintymismäärät ja verrannut niitä aineiston muihin aiheisiin liittyvien virkkeiden esiintymismääriin. Näistä lausemääristä olen muodostanut tuloksia selventävän kuvion. Olen laskenut erikseen virkkeet, jossa puhutaan suoraan koulutuksesta ja sellaiset virkkeet, joissa viitataan muiden asioiden ohella myös koulutukseen, kuten yleisesti kuntien palveluista puhuttaessa. Tällä menetelmällä olen selvittänyt, paljonko koulutusta arvostetaan suhteessa muihin poliittisiin aiheisiin. Luvut kertovat, paljonko koulutukselle on haluttu antaa huomiota julkaisussa sen kautta, montako virkettä aiheesta on haluttu kirjoittaa.

Koska en osannut lähteä käsittelemään PDF-tiedostomuodossa olevia tietotekniikan keinoin, koin että teemoittelua tehdäkseen minun oli leikattava jokainen koulutusta koskettava virke irralleen aineistoteksteistä. Tähän meni valtavasti aikaa, koska virkkeitä oli yhteensä 1367 kappaletta. Tämän jälkeen aloin teemoittelemaan suoraan koulutusta käsitteleviä aineistovirkkeitä aluksi laadullista analyysia ajatellen lajittelemalla irrallisia virkkeitä Minigrip-pusseihin virkkeiden sisältöjen mukaan. Laadullinen analyysi tuntui etenevän todella nihkeästi. Totesin myöhemmin, että luokitteluperusteet eivät palvelleet yhtään tutkimustarkoitusta. Kiinnitin kaikki virkkeet sinitarralla seinään löytääkseni virkkeiden väliltä osuvampia teemoja.

Tässä vaiheessa sain käsiini Tervasmäen ja Tomperin (2018) artikkelin Koulutuspolitiikan arvovalinnat ja suunta satavuotiaassa Suomessa. Artikkelin käsittelee suurelta osin tutkimusaiheeni ja sen pohjalta päätin lähteä luokittelemaan aineistoa aluksi virkkeiden eri koulutusasteita käsittelevien sisältöjen mukaan.

Keräsin virkkeet seinältä muistikirjaan sen mukaan, mitä koulutusastetta virkkeessä käsiteltiin. Luokiksi erottuivat varhaiskasvatus; perusopetus; toisen asteen koulutus; korkea-asteen koulutus, tutkimus ja innovaatiotoiminta sekä vapaa sivistystyö, aikuiskoulutus ja täydennyskoulutus. Virkkeitä läpikäydessäni totesin, että koulutusasteiden lisäksi aineiston virkkeissä alkoi toistua samankaltaisia teemoja.

Koulutusasteisiin liittyvien virkkeiden keräämisen jälkeen totesin, että jäljellä olevat virkkeet käsittelivät seuraavia kaikkia koulutusaiheita koskettavia teemoja: koulutuksen merkitys; tasa-arvo; oppimisympäristöjen ja oppimistapojen kehittäminen; kansainvälisyys; syrjäytymisen ehkäisy; opettajan koulutus ja opettajan rooli sekä työelämän ja koulutuksen kohtaaminen. Jäljelle jäi myös pieni määrä virkkeitä, joille en löytänyt yhteistä piirrettä. Tämän luokan nimeksi tuli muut virkkeet ja niitä en analyysissäni tarkemmin enää käsitellyt. Keräsin nämäkin virkkeet seinältä muistikirjaan mainitsemani luokituksen mukaisesti.

Aloin kirjoittamaan tutkimuksen tuloksia auki. Kirjoitin aiemmin mainitsemieni koulutusasteiden ja teemojen mukaan auki sen mitä puolueet olivat näistä osa-alueista lausuneet ja perään sen millaisia toimenpiteitä hallitus oli niistä suunnitellut ja toteuttanut. Tulin kuitenkin ohjaajani kanssa siihen tulokseen, että kirjoittamani tulososan teksti oli enemmänkin aineistotekstien referointia, järjestämistä ja tiivistämistä, kuin varsinaisiin tutkimuskysymyksiin vastaamista.

Tiedostin että opintoaikani alkaa olla lopussa ja minun oli tehtävä nopeita ratkaisuja. Päätin keskittyä pääasiassa aineiston kvantifiointiin. Esittelin tulokset prosenttiosuuksina palkkikaavioissa sen mukaan, kuinka paljon mikäkin puolue ja hallitus ovat painottaneet virkemäärällisesti mitään koulutuksen astetta ja löytämäni teema. Prosenttiosuudet olen pyöristänyt yhden desimaaliluvun tarkkuudelle havainnollistamisen selkeyttämiseksi.

Prosenttiosuuksista on huomioitava se, että koulutusastevirkkeissäkin on saattanut olla mainintoja löytämistäni kaikkia koulutussektoria koskettavista koulutusteemoista. Aikani rajallisuuden vuoksi päätin tehdä luokitukset kuitenkin toisensa poissulkeviksi. Virke on siis luokiteltu sen mukaan, korostetaanko siinä ensisijaisesti jonkin tietyn koulutusasteen näkökulmaa vai jotain muuta

yleistä teemaa. Tein johtopäätöksiä näistä prosenttiosuuksista kertoen mikä taho mitäkin aihealuetta arvostaa eniten sekä miten puolueiden omat kannat ovat vaikuttaneet hallituksen ratkaisuihin. Tein prosenttiosuuksista lisäksi sektorikaaviot kuvaamaan erikseen jokaisen puolueen kannan mukaista teemojen arvostusten tärkeysjärjestystä. Koulutuksen arvostusta suhteessa muihin aiheisiin kuvaavan pylväskaavion olin tehnyt jo heti tutkimuksen analyysin alkumetreillä.

Lopuksi tarkastelin vielä puolueiden ja hallituksen yhteisiä keskiarvoja palkkikaavioiden avulla. Tämän tarkoituksena oli osoittaa aineiston yleinen arvostus koulutusasteita ja löytämiäni koulutuksen teemoja kohtaan. Otin erilliseen tarkasteluun aineistoista myös ainoastaan kaikenlaista politiikkaa käsittelevät julkaisut eli vaaliohjelmat ja hallitusohjelmat, jotta pystyin osoittamaan jokaisen puolueen ja hallituksen koulutuksen arvostuksen kaikkeen politiikkaan nähden. Koulutuspoliittisia ohjelmia en voinut ottaa mukaan tähän vertailuun, sillä ne sisälsivät miltei kokonaan koulutusvirkkeitä.

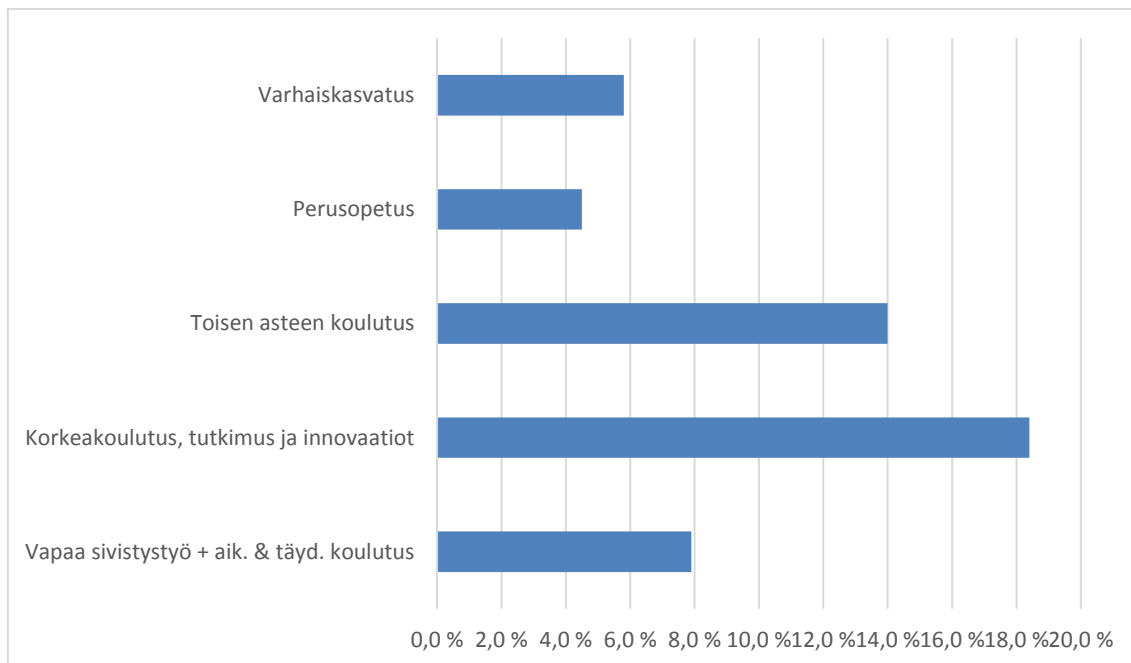
Tutkimuksen tehtävän sekä tutkimus kysymysten muotoilua minun oli hiottava vielä aivan tulosten kirjoittamisen loppumetreillä. Kysymykset oli saatava sellaiseen muotoon mihin oli todennut aineistollani vastaamaan. Lopuksi sain tutkimuskysymyksiini vastauksen kaavioiden johtopäätöksistä.

5 TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Esittelen tulokset ensin eri koulutusasteiden näkökulmasta ja sitten koko koulutussektoria koskettavia teemoja. Lopuksi havainnollistan vielä erikseen puolueiden ja hallituksen teemojen arvojärjestyksiä.

5.1 Koulutukseen liittyvät arvovalinnat koulutusasteittain

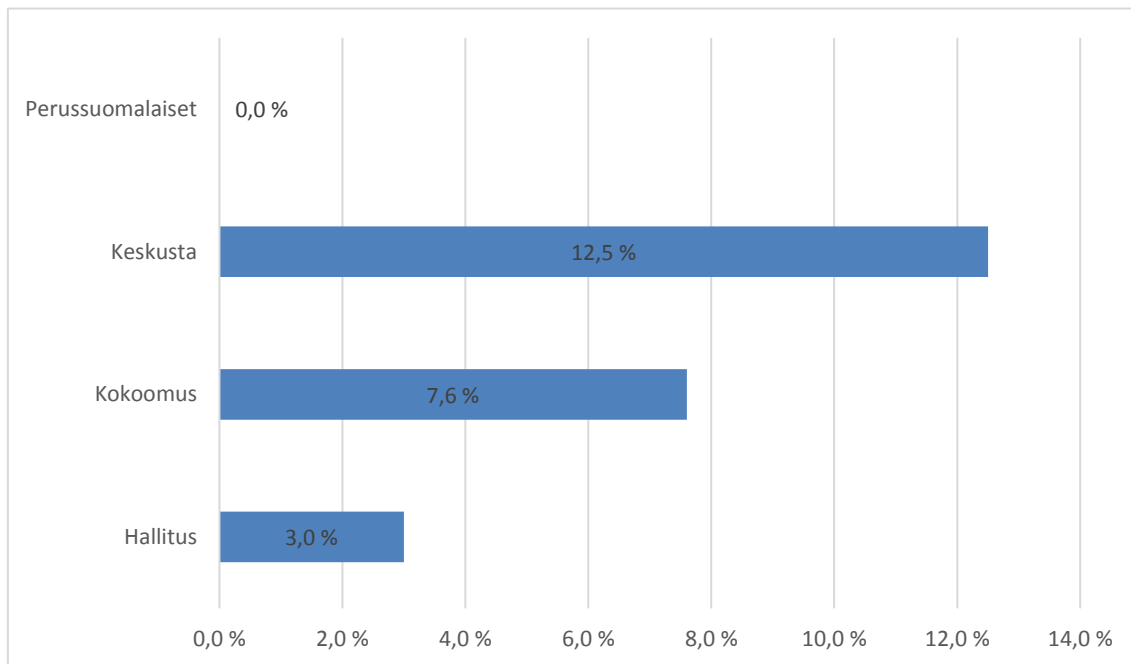
Suomen hallituksessa istuvat päättäjät arvostavat eri koulutusasteita puolueiden ja hallituksen virkeprosenttiosuuksien keskiarvojen perusteella eniten korkeakoulutusta, tutkimusta ja innovaatiotoimintaa (18,4% koulutusvirkkeistä), toiseksi eniten toisen asteen koulutusta (14,5% koulutusvirkkeistä), kolmanneksi eniten vapaata sivistystyötä, aikuiskoulutusta ja täydennyskoulutusta (7,9% koulutusvirkkeistä), neljänneksi eniten varhaiskasvatusta (5,8% koulutusvirkkeistä) ja vähiten perusopetusta (4,5% koulutusvirkkeistä) (kuvio 1). Toisin sanoen aikuisten koulutusta arvostetaan enemmän kuin lasten.

KUVIO 1. Puolueiden ja hallituksen keskiarvot koulutusasteisiin liittyvien virkkeiden osuuksista kaikki koulutusvirkkeisiin verrattuna

Vertaan tässä luvussa ensin teemoittain puolueiden sekä hallituksen arvoituksia.

5.1.1 Varhaiskasvatus

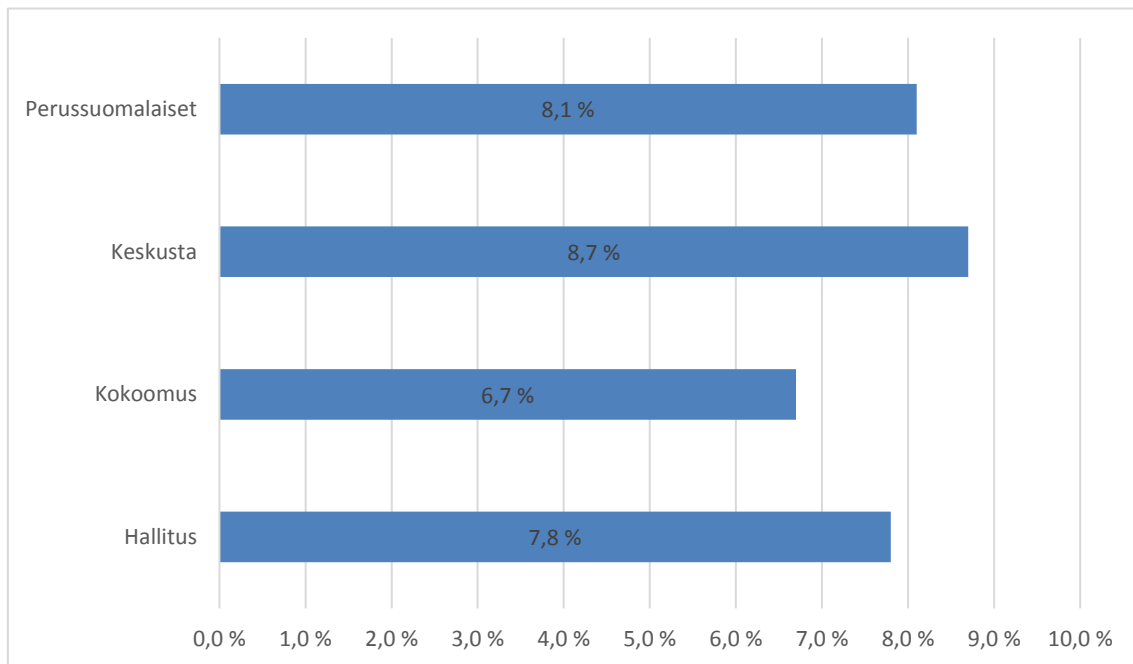

KUVIO 2. Varhaiskasvatusvirkkeiden osuus koulutusvirkkeistä

Kuvio 2. esittää miten eri puolueet sekä hallitus ovat arvottaneet varhaiskasvatukseen liittyviä asioita suhteessa muihin koulutusaiheisiin. Perussuomalaisten ohjelmatekstien varhaiskasvatukseen liittyvien virkkeiden osuus kaikista koulutusvirkkeistä oli 0,0%. Keskustalla vastaava osuus oli 12,5%, Kokoomuksella 7,6% ja hallituksen julkaisuissa 3,0%. Tästä voidaan päätellä, että julkaisujen perusteella eniten varhaiskasvatuksen merkitystä arvostaa Keskusta. Hallitus puolestaan päätyi painottamaan tätä osa-aluetta vähän.

Perussuomalaisten varhaiskasvatusaiheiden painotus on lähimpänä hallituksen painotusta. Tästä voidaan päätellä, että Perussuomalaiset ovat pystyneet vaikuttamaan eniten hallituksen päätökseen siitä, miten varhaiskasvatusasioita painotetaan tällä hallituskaudella suhteessa kaikkiin koulutusaiheisiin. Keskusta puolestaan on joutunut joustamaan päätöksen suhteen eniten, sillä omissa ohjelmateksteissään he ovat halunneet painottaa varhaiskasvatusaiheita selkeästi enemmän kuin mitä hallitus on suunnitellut ja toteuttanut siihen liittyviä toimenpiteitä.

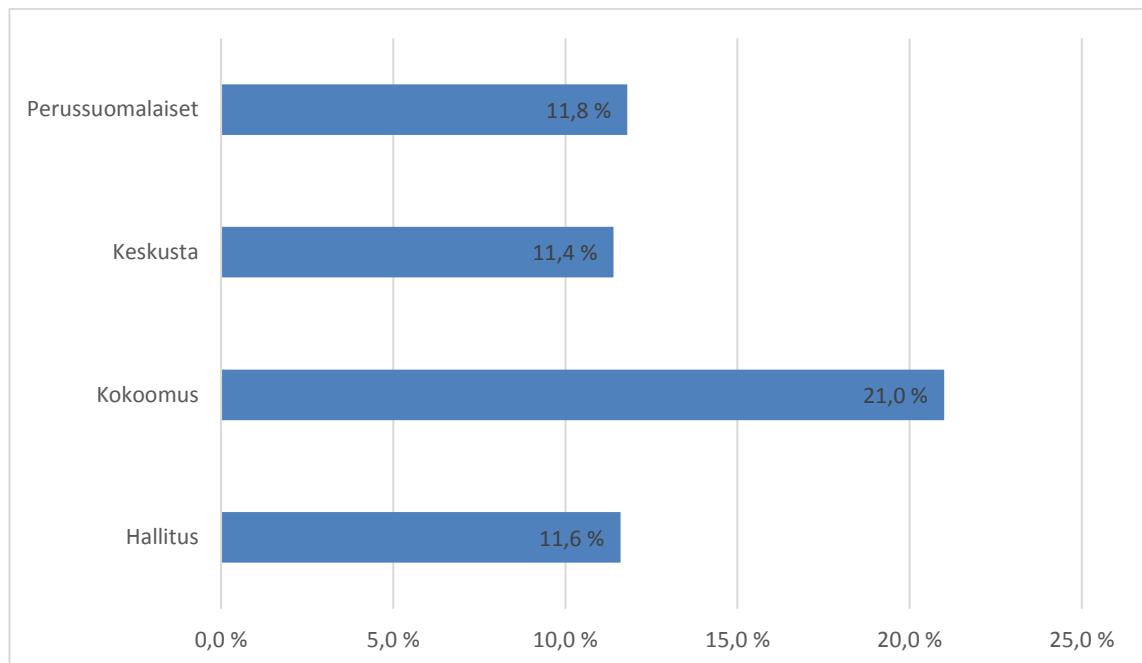
5.1.2 Perusopetus

KUVIO 3. Perusopetusvirkkeiden osuus koulutusvirkkeistä

Kuvio 3. esittää miten eri puolueet sekä hallitus ovat arvottaneet perusopetukseen liittyviä asioita suhteessa muihin koulutusaiheisiin. Perussuomalaisten ohjelmatekstien perusopetukseen liittyvien virkkeiden osuus kaikista koulutusvirkkeistä oli 8,1%. Keskustalla vastaava osuus oli 8,7%, Kokoomuksella 6,7% ja hallituksen julkaisuissa 7,8%. Tästä voidaan päätellä, että julkaisujen perusteella eniten perusopetuksen merkitystä arvostaa niukasti Keskusta. Kaikki puolueet ovat olleet suhteellisen yksimielisiä perusopetuksen tärkeydestä ja tämä ajatus on siirtynyt myös hallituksen toimintasuunnitelmiin.

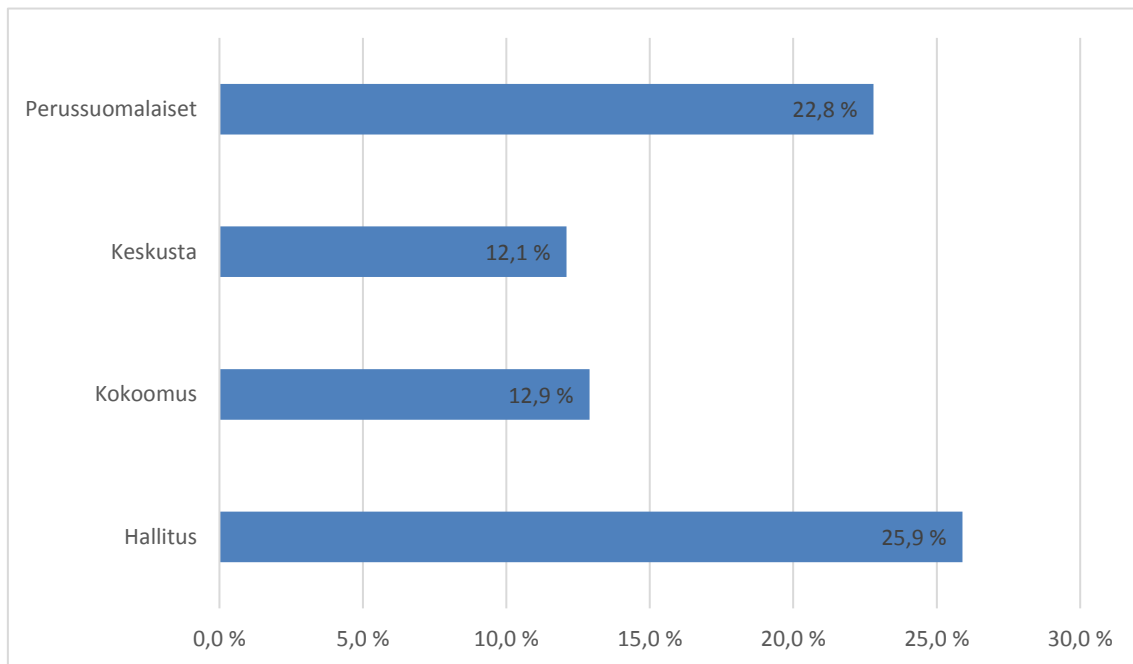
5.1.3 Toisen asteen koulutus

KUVIO 4. Toisen asteen koulutusvirkkeiden osuus kaikista koulutusvirkkeistä

Kuvio 4. esittää miten eri puolueet sekä hallitus ovat toisen asteen koulutukseen liittyviä asioita suhteessa muihin koulutusaiheisiin. Perussuomalaisten ohjelmatekstien perusopetukseen liittyvien virkkeiden osuus kaikista koulutusvirkkeistä oli 11,8%. Keskustalla vastaava osuus oli 11,4%, Kokoomuksella 21,0% ja hallituksen julkaisuissa 11,6%. Tästä voidaan päätellä, että julkaisujen perusteella toisen asteen koulutuksen teemoja pidettiin suhteellisen tärkeinä suhteessa muihin koulutusaiheisiin. Eniten toisen asteen merkitystä julkaisulausumien perusteella arvostaa selkeästi Kokoomus. Keskusta ja Perussuomalaiset ovat olleet hyvin samoilla linjoilla toisen asteen opetuksen tärkeydestä ja heidän kantansa näkyy hallituksen linjassa. Kokoomuksen mukaan toisen asteen koulutuksen asioihin olisi voinut keskittyä paljon enemmän.

5.1.4 Korkeakoulutus sekä tutkimus ja innovaatiotoiminta

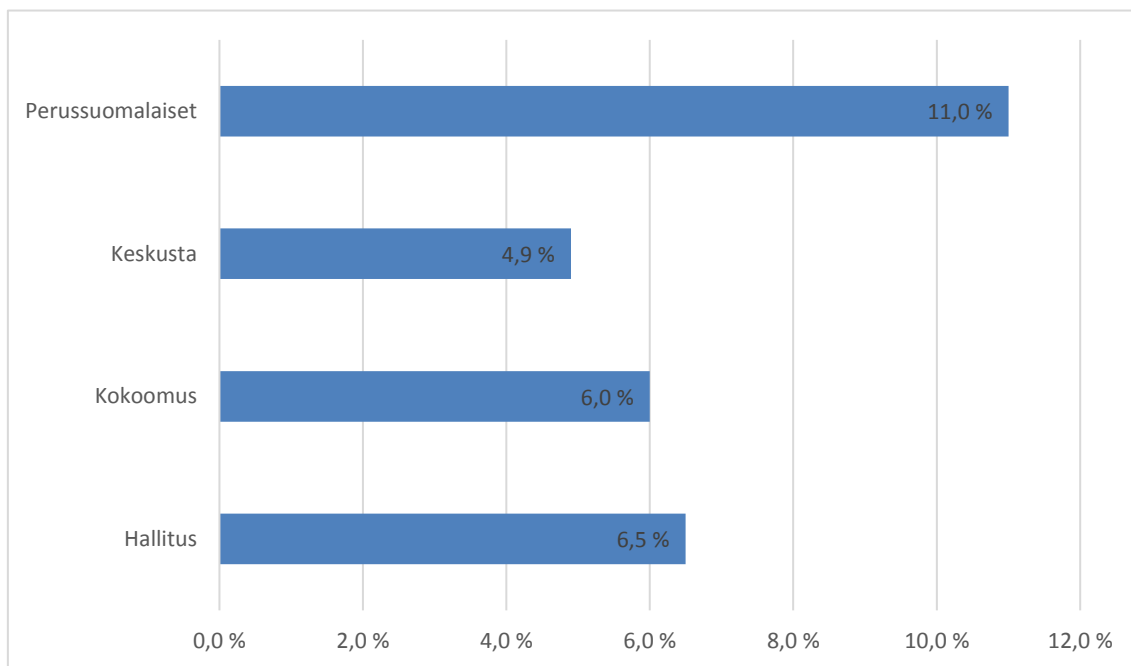

KUVIO 5. Korkeakoulutus-, tutkimus- ja innovaatiotoimintavirkkeiden osuus koulutusvirkkeistä

Kuvio 5. esittää miten eri puolueet sekä hallitus ovat arvottaneet korkeakoulutukseen liittyviä asioita suhteessa muihin koulutusaiheisiin. Perussuomalaisten ohjelmatekstien korkeakoulutus-, tutkimus- ja innovaatiotoimintavirkkeiden osuus kaikista koulutusvirkkeistä oli 22,8%. Keskustalla vastaava osuus oli 12,1%, Kokoomuksella 12,9% ja hallituksen julkaisuissa 25,9%. Tästä voidaan päätellä, että julkaisujen perusteella eniten korkeakoulutuksen, tutkimuksen sekä innovaatiotoiminnan merkitystä arvostavat selvästi Perussuomalaiset.

Perussuomalaisten korkeakoulutus-, tutkimus- ja innovaatioaiheiden painotus on lähimpänä hallituksen painotusta. Tästä voidaan päätellä, että Perussuomalaiset ovat pystyneet vaikuttamaan paljon Kokoomuksen ja Keskustan näkemykseen korkeakoulutuksen, tutkimuksen ja innovaatiotoiminnan tärkeydestä, sillä hallitus on kirjannut aiheesta lausumia noin kaksi kertaa niin paljon kuin Keskustan ja Kokoomuksen yhtenevä kanta oli ennen hallituskauden alkua.

5.1.5 Vapaa sivistystyö, aikuiskoulutus ja täydennyskoulutus

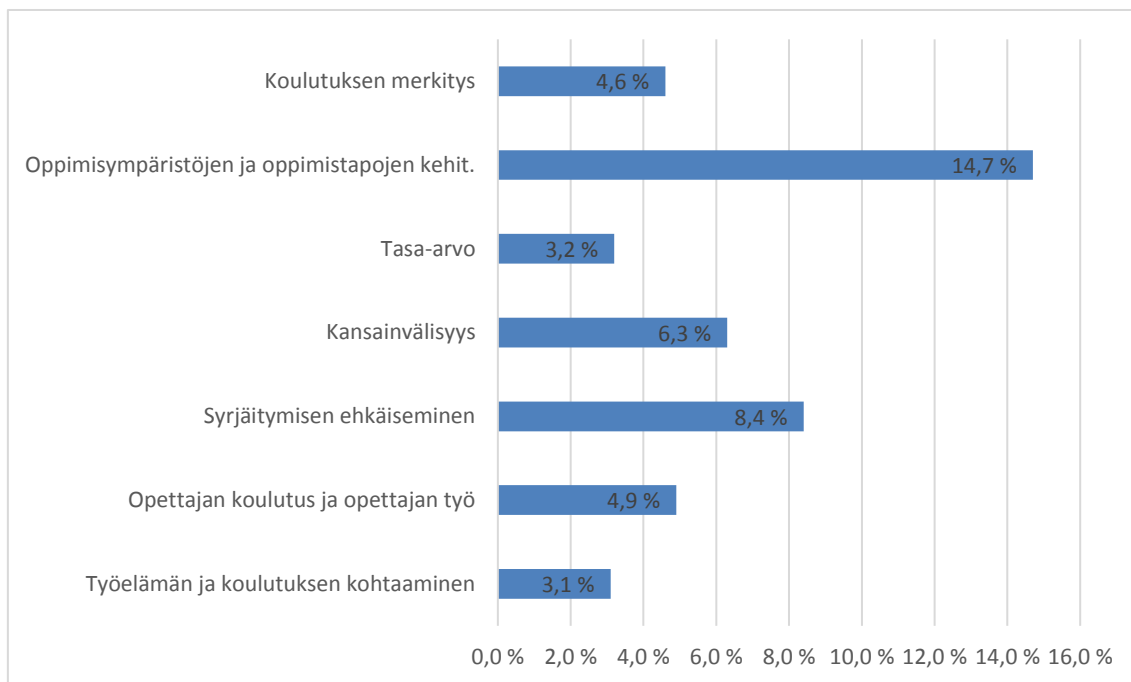
KUVIO 6. Vapaa sivistystyö-, aikuiskoulutus- ja täydennyskoulutusvirkkeiden osuus koulutusvirkkeistä

Kuvio 6. esittää miten eri puolueet sekä hallitus ovat arvottaneet vapaaseen sivistystyöhön sekä aikuis- ja täydennyskoulutukseen liittyviä asioita suhteessa muihin koulutusaiheisiin. Perussuomalaisten ohjelmatekstien vapaan sivistystyön, aikuiskoulutus- ja täydennyskoulutusvirkkeiden osuus kaikista koulutusvirkkeistä oli 11,0%. Keskustalla vastaava osuus oli 4,9%, Kokoomuksella 6,0% ja hallituksen julkaisuissa 6,5%. Tästä voidaan päätellä, että julkaisujen perusteella eniten vapaata sivistystyötä sekä aikuis- ja täydennyskoulutusta arvostavat selkeästi Perussuomalaiset.

Kokoomuksen painotus vapaaseen sivistystyöhön, sekä aikuis- ja täydennyskoulutukseen liittyvien aiheisiin on lähimpänä hallituksen painotusta. Tästä voidaan päätellä, että Kokoomus on pystynyt vaikuttamaan eniten hallituksen päätökseen siitä, miten vapaaseen sivistystyöhön, sekä aikuis- ja täydennyskoulutukseen liittyviä asioita painotetaan tällä hallituskaudella suhteessa kaikkiin koulutusaiheisiin. Perussuomalaiset ovat joutuneet joustamaan päätöksen suhteen eniten, sillä omissa ohjelmateksteissään he ovat halunneet painottaa vapaaseen sivistystyöhön, sekä aikuis- ja täydennyskoulutukseen liittyviä asioita

enemmän kuin mitä hallitus on suunnitellut ja toteuttanut siihen liittyviä toimenpiteitä.

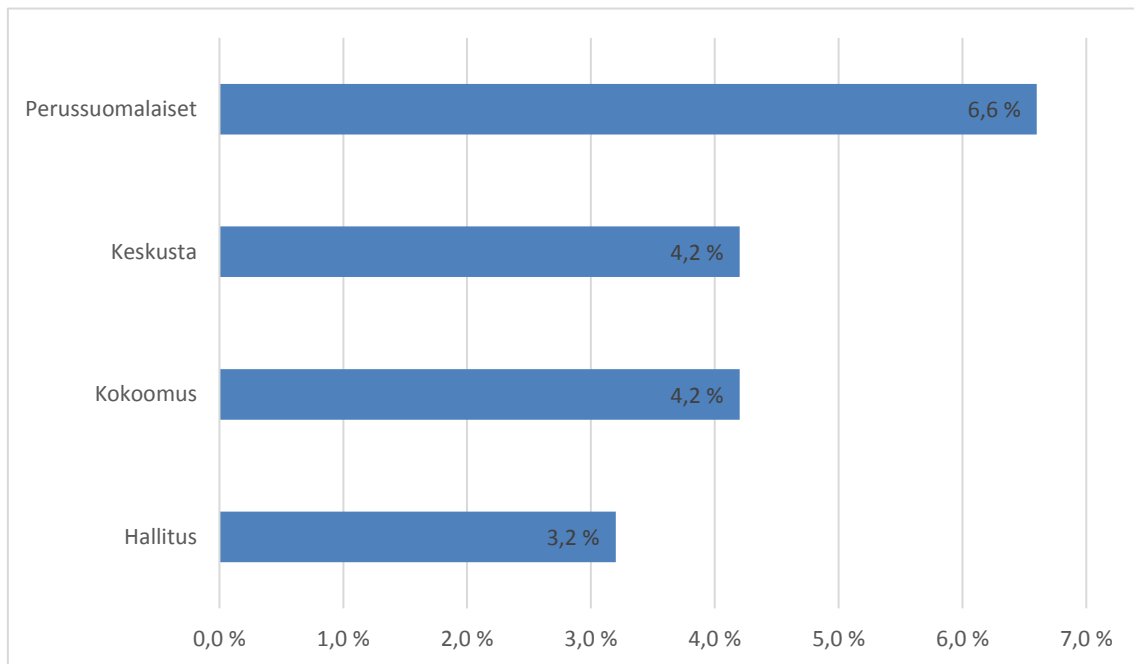
5.2 Kaikkia koulutusasteita koskettavia arvovalintoja

KUVIO 7. Puolueiden ja hallituksen keskiarvot koulutuksen arvovalintoihin liittyvien teemojen virkkeiden osuuksista kaikki koulutusvirkkeisiin verrattuna

Hallituksessa istuvat puolueet arvostavat eri koulutusasteiden lisäksi koulutuksen arvoihin liittyviä teemoja puolueiden ja hallituksen virkeprosenttiosuuksien keskiarvojen perusteella tärkeysjärjestyksessä eniten oppimisympäristöjen ja oppimistapojen kehittämistä 14,7%, syrjäytyneisyyden ehkäisyä 8,4%, koulutuksen kansainvälisyyttä 6,3%, opettajan koulutusta ja opettajan työtä 4,9%, koulutuksen merkitystä 4,6%, tasa-arvoa 3,2% sekä työelämän ja koulutuksen kohtaamista 3,1%. Prosenttiosuudet kuvaavat teemoihin liittyvien virkkeiden keskiarvoja kaikista koulutusvirkkeistä (kuvio 7).

5.2.1 Koulutuksen merkitys

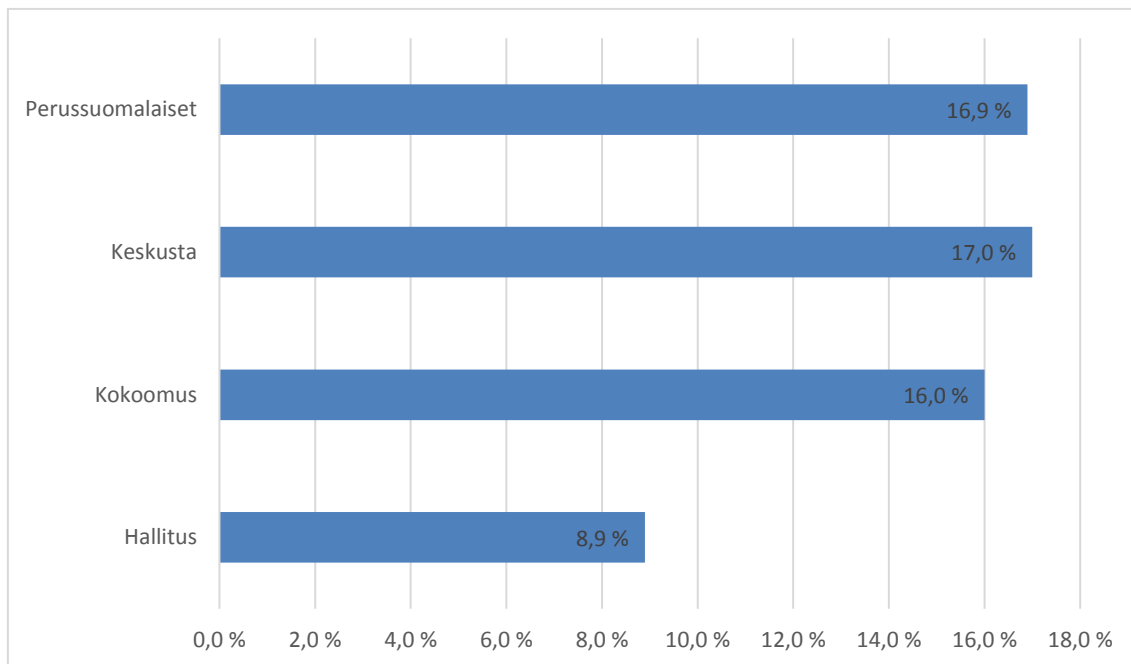
KUVIO 8. Koulutuksen merkitys -virkkeiden osuus koulutusvirkkeistä

Kuvio 8. esittää miten eri puolueet sekä hallitus ovat arvottaneet koulutuksen merkitykseen liittyviä asioita suhteessa muihin koulutusaiheisiin. Perussuomalaisten ohjelmatekstien koulutuksen merkitykseen liittyvien virkkeiden osuus kaikista koulutusvirkkeistä oli 6,6%. Keskustalla vastaava osuus oli 4,2%, Kokoomuksella 4,2% ja hallituksen julkaisuissa 3,2%. Tästä voidaan päätellä, että julkaisujen perusteella eniten koulutuksen merkitystä arvostavat Perussuomalaiset.

Kokoomuksen ja Keskustan koulutuksen merkitykseen liittyvien aiheiden painotus on lähimpänä hallituksen painotusta. Tästä voidaan päätellä, että nämä puolueet ovat pystyneet vaikuttamaan eniten hallituksen päätökseen siitä, miten koulutuksen merkitykseen liittyviä asioita painotetaan tällä hallituskaudella suhteessa kaikkiin koulutusaiheisiin. Perussuomalaiset ovat joutuneet jälleen joutamaan päätöksessä eniten. Hallitus on painottanut koulutuksen merkitykseen liittyviä aiheita kuitenkin vähemmän kuin mikään yksittäinen puolue. Tämä on mahdollisesti seurausta siitä, että hallitus on keskittynyt toimintasuunnitelmissaan pääasiassa käytännön toimiin ja konkreettisten toimenpiteiden toteuttami-

seen. Tämän takia abstraktimpi aihe koulutuksen merkitys ei tule suoraan toimenpiteissä esille. Kuitenkin esimerkiksi yksittäisten toimenpiteiden toteutuksen määrä kertoo omalla tavallaan koulutuksen merkityksen arvostamisesta.

5.2.2 Oppimisympäristöjen ja oppimistapojen kehittäminen

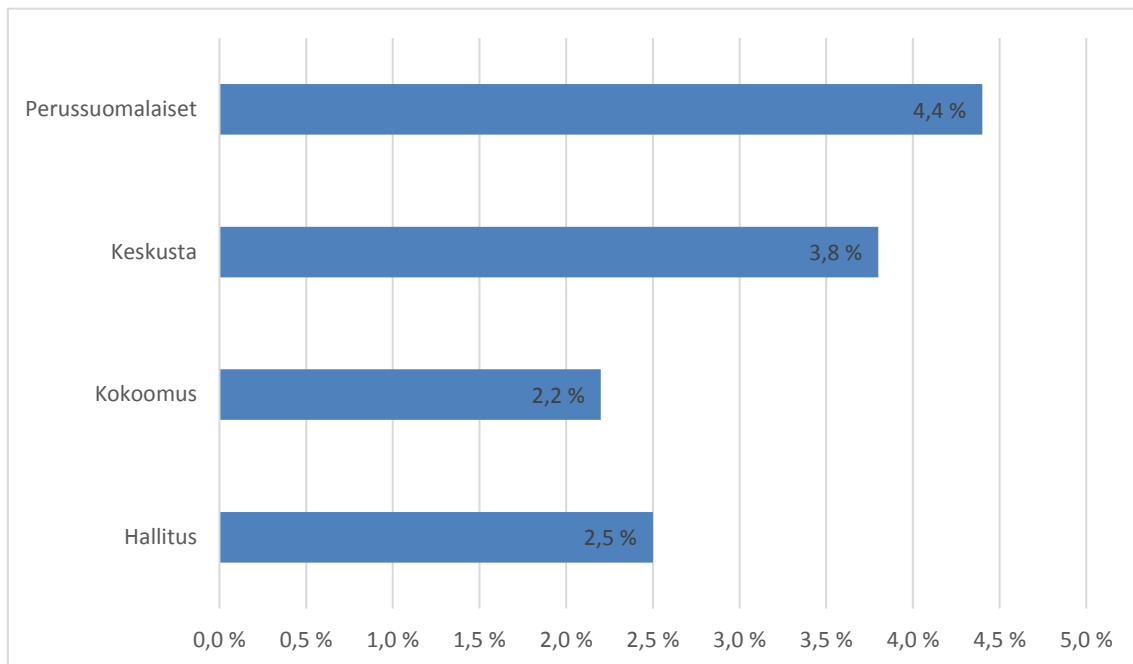
KUVIO 9. Oppimisympäristöjen ja oppimistapojen kehittämismarkkeiden osuus koulutusvirkkeistä

Kuvio 9. esittää miten eri puolueet sekä hallitus ovat arvottaneet oppimisympäristöjen ja oppimistapojen kehittämiseen liittyviä asioita suhteessa muihin koulutusaiheisiin. Perussuomalaisten ohjelmatekstien oppimisympäristöjen ja oppimistapojen kehittämismarkkeiden osuus kaikista koulutusvirkkeistä oli 16,9%. Keskustalla vastaava osuus oli 17,0%, Kokoomuksella 16,0% ja hallituksen julkaisuissa 8,9%. Tästä voidaan päätellä, että julkaisujen perusteella kaikki puolueet arvostavat näitä aiheita lähes yhtä paljon ja ne ovat saaneet huomattavan suuren huomion puolueiden julkaisuissa.

Hallituksen suunnitelmissa ja päätöksissä oppimisympäristöjen ja oppimistapojen kehittämistä on painotettu kuitenkin huomattavasti vähemmän. Syytä tähän on hankala sanoa, mutta mahdollisesti tämä voi liittyä kustannuskysymyk-

siin. Esimerkiksi maamme koulujen saattaminen digiaikakaudelle selkeästi maksaa paljon, varsinkin kun puolueiden toteaman mukaan koulut ovat näiden resurssien suhteen hyvin eri arvoisessa asemassa.

5.2.3 Tasa-arvo

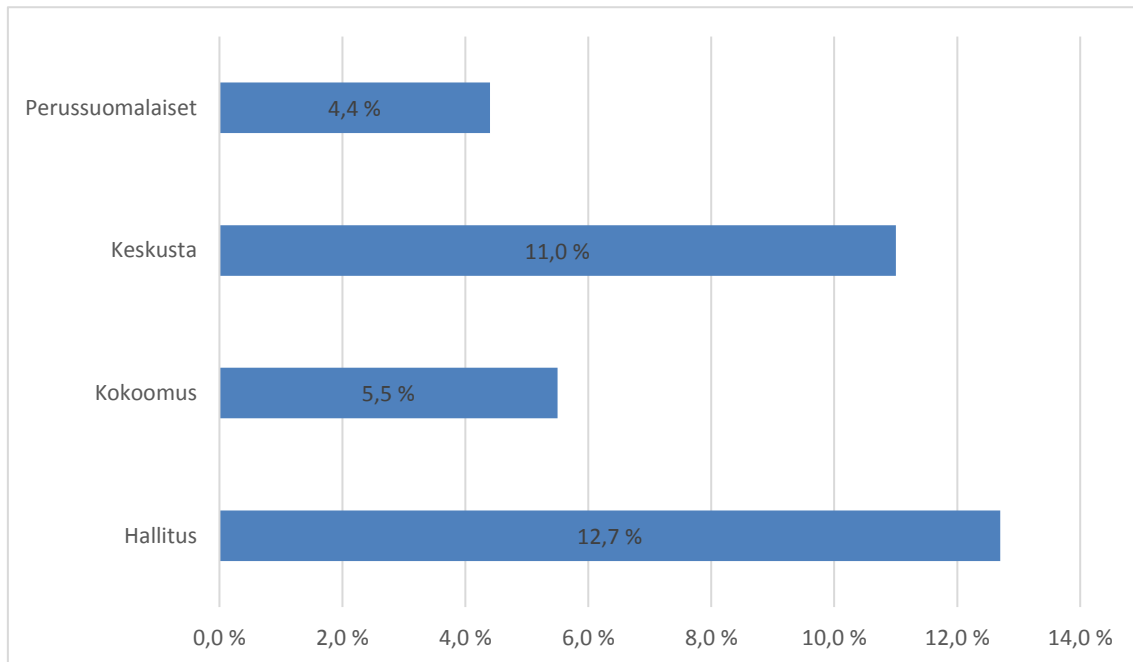
KUVIO 10. Tasa-arvovirkkeiden osuus kaikista koulutusvirkkeistä

Kuvio 10. esittää miten eripuolueet sekä hallitus ovat arvottaneet tasa-arvoon liittyviä asioita suhteessa muihin koulutusaiheisiin. Perussuomalaisten ohjelmatekstien tasa-arvoon liittyvien virkkeiden osuus kaikista koulutusvirkkeistä oli 4,4%. Keskustalla vastaava osuus oli 3,8%, Kokoomuksella 2,2% ja hallituksen julkaisuissa 2,5%. Tästä voidaan päätellä, että julkaisujen perusteella eniten tasa-arvon toteutumista arvostavat niukasti Perussuomalaiset.

Kokoomuksen tasa-arvoaiheiden painotus on lähimpänä hallituksen painotusta. Tästä voidaan päätellä, että Kokoomus on pystynyt vaikuttamaan eniten hallituksen päätökseen siitä, miten tasa-arvoon liittyviä asioita painotetaan tällä hallituskaudella suhteessa kaikkiin koulutusaiheisiin. Perussuomalaiset ovat joutuneet joustamaan päätöksessä eniten, sillä omissa ohjelmateksteissään he

ovat halunneet painottaa tasa-arvoaiheita enemmän kuin mitä hallitus on suunnitellut ja toteuttanut siihen liittyviä toimenpiteitä.

5.2.4 Syrjäytymisen ehkäiseminen

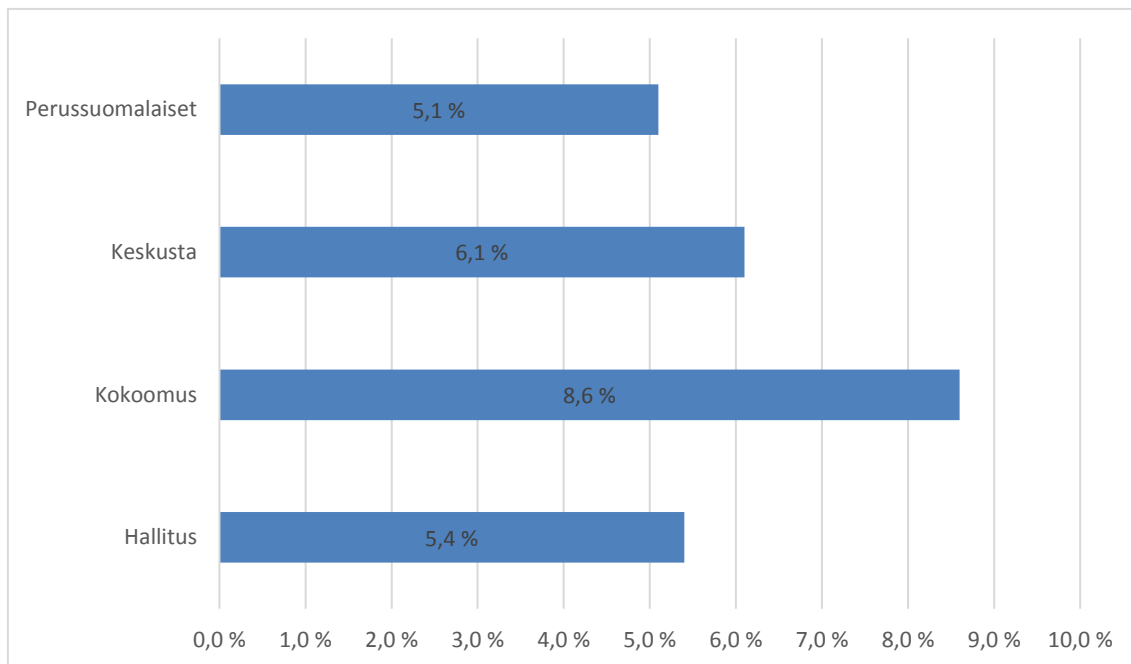
KUVIO 11. Syrjäytymisen ehkäisemistä koskevien virkkeiden osuus koulutusvirkkeistä

Kuvio 11. esittää miten eri puolueet sekä hallitus ovat arvottaneet syrjäytymisen ehkäisemiseen liittyviä asioita suhteessa muihin koulutusaiheisiin. Perussuomalaisten ohjelmatekstien koulutuksen syrjäytymisen ehkäisemiseen liittyvien virkkeiden osuus kaikista koulutusvirkkeistä oli 4,4%. Keskustalla vastaava osuus oli 11,0%, Kokoomuksella 5,5% ja hallituksen julkaisuissa 12,7%. Tästä voidaan päätellä, että julkaisujen perusteella eniten syrjäytymisen ehkäisyä koulutuksessa merkittävänä pitää Keskusta.

Keskustan painotus syrjäytymisen ehkäisemiseen liittyviin aiheisiin on lähimpänä hallituksen painotusta. Tästä voidaan päätellä, että Keskusta on pystynyt vaikuttamaan selvästi eniten hallituksen päätökseen siitä, miten syrjäytymisen ehkäisemiseen liittyviä asioita painotetaan tällä hallituskaudella suhteessa kaikkiin koulutusaiheisiin. Perussuomalaiset ovat joutunut joustamaan päätöksen suhteen eniten. He ja Kokoomus ovat halunneet omissa ohjelmateksteissään

he ovat halunneet painottaa syrjäytymisen ehkäisemiseen liittyviä asioita selkeästi vähemmän kuin mitä hallitus on suunnitellut ja toteuttanut siihen liittyviä toimenpiteitä.

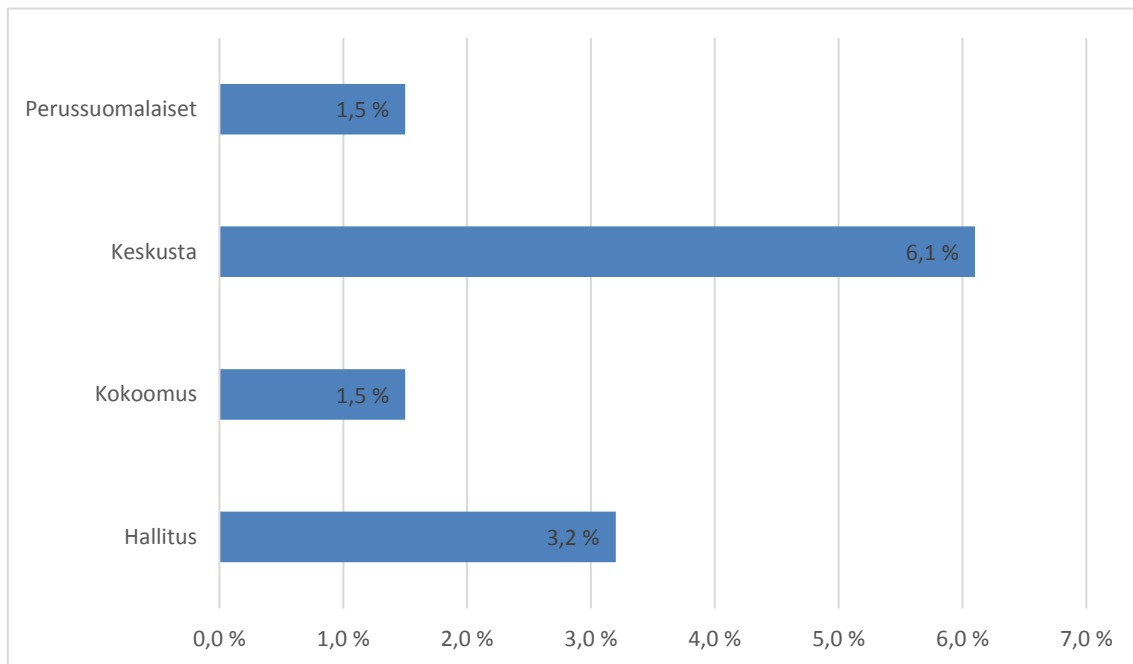
5.2.5 Kansainvälisyys

KUVIO 12. Kansainvälisyysvirkkeiden osuus koulutusvirkkeistä

Kuvio 12. esittää miten eri puolueet sekä hallitus ovat arvottaneet kansainvälisyyteen liittyviä asioita suhteessa muihin koulutusaiheisiin. Perussuomalaisten ohjelmatekstien koulutuksen kansainvälisyyteen liittyvien virkkeiden osuus kaikista koulutusvirkkeistä oli 5,1%. Keskustalla vastaava osuus oli 6,1%, Kokoomuksella 8,6% ja hallituksen julkaisuissa 5,4%. Tästä voidaan päätellä, että julkaisujen perusteella eniten koulutuksen kansainvälisyyttä arvostaa Kokoomus. Kaikki puolueet ovat aiheen painotuksen kanssa melko samoilla linjoilla. Perussuomalaisten painotus koulutuksen kansainvälisyyteen liittyvien aiheisiin on lähimpänä hallituksen painotusta. Puolue on siis saanut hillittyä Keskustan ja Kokoomuksen linjaa vähäisemmäksi hallituksen päätöksiin.

5.2.6 Työelämän ja koulutuksen kohtaaminen

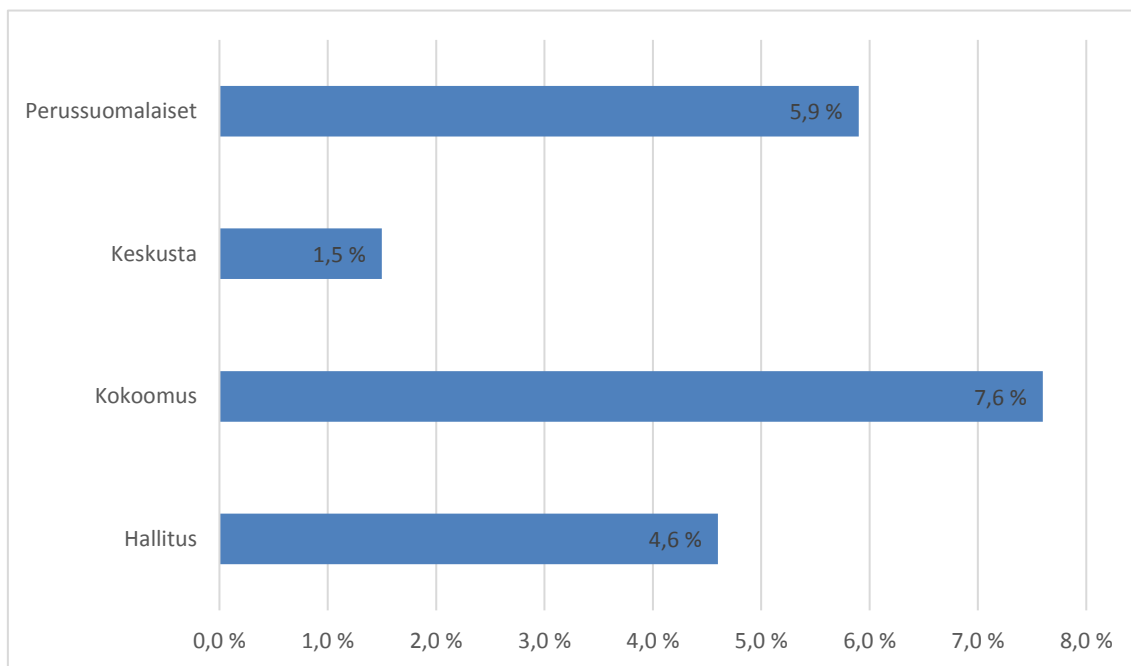

KUVIO 13. Työelämän ja koulutuksen kohtaamisvirkkeiden osuus koulutusvirkkeistä

Kuvio 13. esittää miten eri puolueet sekä hallitus ovat arvottaneet työelämän ja koulutuksen kohtaamiseen liittyviä asioita suhteessa muihin koulutusaiheisiin. Perussuomalaisten ohjelmatekstien työelämän ja koulutuksen kohtaamiseen liittyvien virkkeiden osuus kaikista koulutusvirkkeistä oli 1,5%. Keskustalla vastaava osuus oli 6,1%, Kokoomuksella 1,5% ja hallituksen julkaisuissa 3,2%. Tästä voidaan päätellä, että julkaisujen perusteella eniten perusopetuksen merkitystä arvostaa selvästi Keskusta.

Kokoomuksen ja Perussuomalaisten linjat ovat yhtenäiset työelämän ja koulutuksen kohtaamiseen liittyvien asioiden painotuksen suhteen. Hallituksen linjassa näkyy näiden puolueiden vaikutus. Joskin Keskusta on pystynyt painotusta jonkin verran nostamaan. He ovat halunneet painottaa työelämän ja koulutuksen kohtaamiseen liittyviä aiheita selkeästi enemmän kuin mitä hallitus on suunnitellut ja toteuttanut näihin aiheisiin liittyviä toimenpiteitä.

5.2.7 Opettajankoulutus ja opettajan rooli

KUVIO 14. Opettajankoulutukseen ja opettajan työhön liittyvien virkkeiden osuus koulutusvirkkeistä

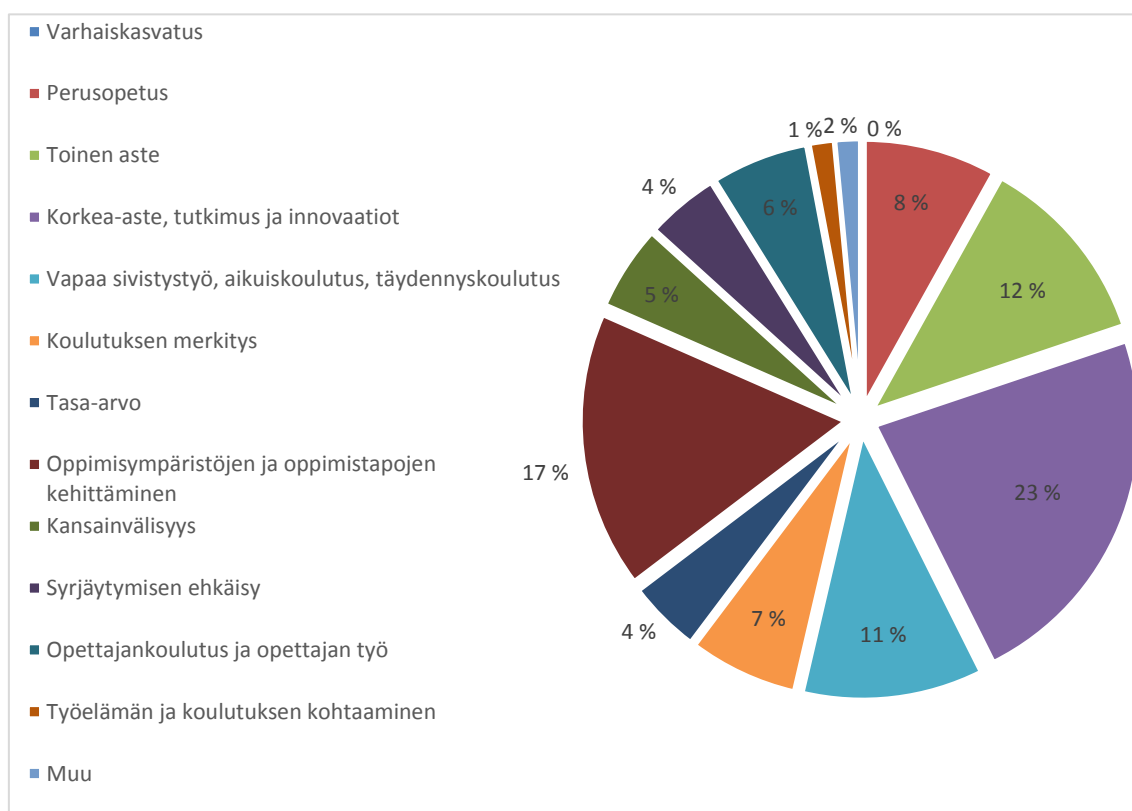
Kuvio 14. esittää miten eri puolueet sekä hallitus ovat arvottaneet opettajankoulutukseen ja opettajan työhön liittyviä asioita suhteessa muihin koulutusaiheisiin. Perussuomalaisten ohjelmatekstien opettajankoulutukseen ja opettajan rooliin liittyvien virkkeiden osuus kaikista koulutusvirkkeistä oli 5,9%. Keskustalla vastaava osuus oli 1,5%, Kokoomuksella 7,6% ja hallituksen julkaisuissa 4,6%. Tästä voidaan päätellä, että julkaisujen perusteella eniten opettajankoulutuksen ja opettajan työn merkitystä arvostaa Kokoomus.

Perussuomalaisten opettajankoulutukseen ja opettajan työhön liittyvien aiheiden painotus on lähimpänä hallituksen painotusta. Tästä voidaan päätellä, että Perussuomalaiset ovat pystyneet vaikuttamaan eniten hallituksen päätökseen siitä, miten opettajankoulutukseen ja opettajan työhön liittyviä asioita painotetaan tällä hallituskaudella suhteessa kaikkiin koulutusaiheisiin. Keskusta on joutunut joustamaan päätöksessään eniten, sillä omissa ohjelmateksteissään he ovat halunneet painottaa opettajankoulutukseen ja opettajan työhön liittyviä aiheita selkeästi vähemmän kuin mitä hallitus on toteuttanut siihen liittyviä päätöksiä.

Kokoomus sitä vastoin olisi halunnut painottaa näitä asioita miltei samassa suhteessa enemmän.

5.3 Puolueiden ja hallituksen painotukset

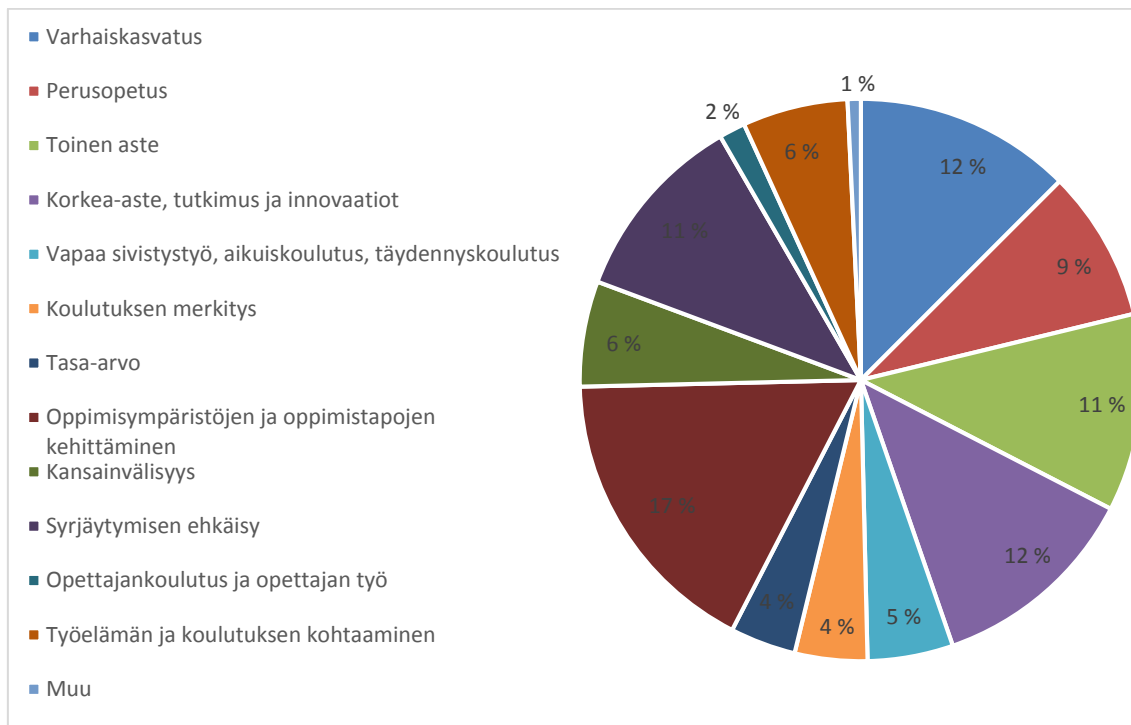
Kaavioiden sektoreiden prosenttimerkinnät saattavat hieman vaihdella tekstistä esiintyvistä prosenttiluvuista, koska sektorin luvut ovat tekstinkäsittelyohjelman toimesta pyöristettyjä. Kuvasta on kuitenkin helpompi hahmottaa tuloksien pääpiirteet ja kokonaiset prosentit myös tekevät kuvion hahmottamisesta selkeämpää.

KUVIO 15. Perussuomalaisten koulutusteemojen tärkeysjärjestys

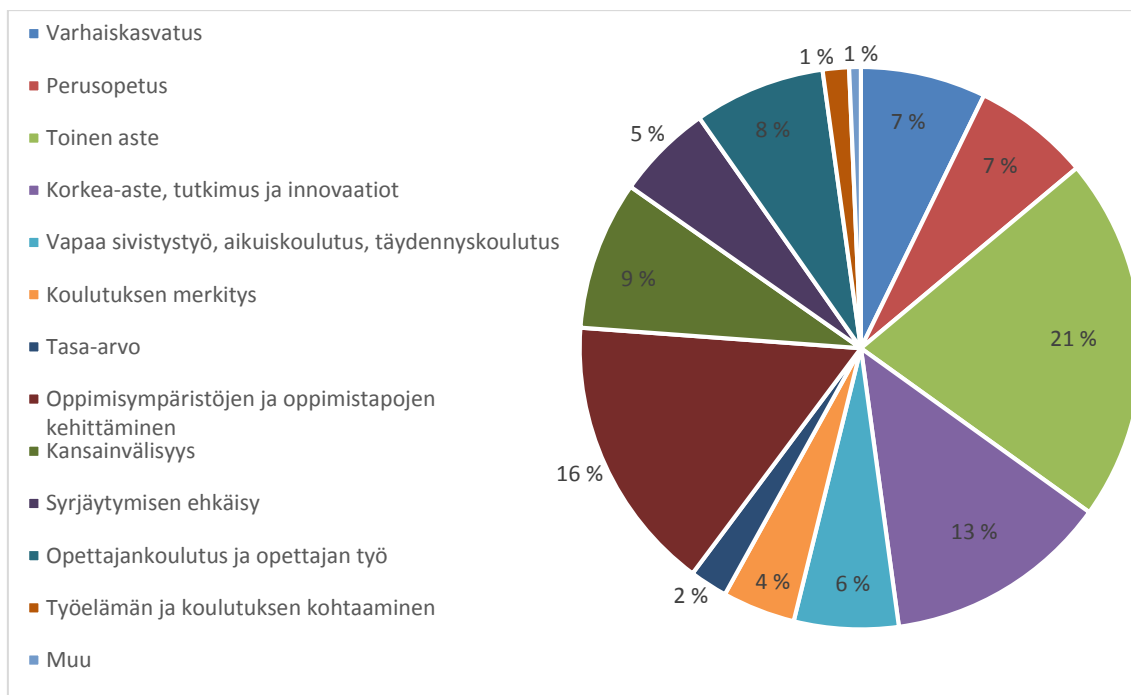
Kuviossa 15. esitetään Perussuomalaisten koulutusteemojen tärkeysjärjestys. Koulutusaiheista eniten Perussuomalaiset arvostavat korkeakoulutusta tutkimusta ja innovaatioita 22,8%, seuraavaksi eniten oppimisympäristöjen ja opetus-tapojen kehittämistä 16,9% ja kolmanneksi eniten toisen asteen koulutusta 11,8%. Vähäisimmän arvon Perussuomalaisilta saa varhaiskasvatus, josta puolue ei

puhu julkaisuissaan ollenkaan. Perussuomalaisten prosenttiosuuksista voidaan päätellä, että mitä korkeampi koulutusaste, sitä enemmän he arvostavat sen merkitystä koulutuksen kentällä.

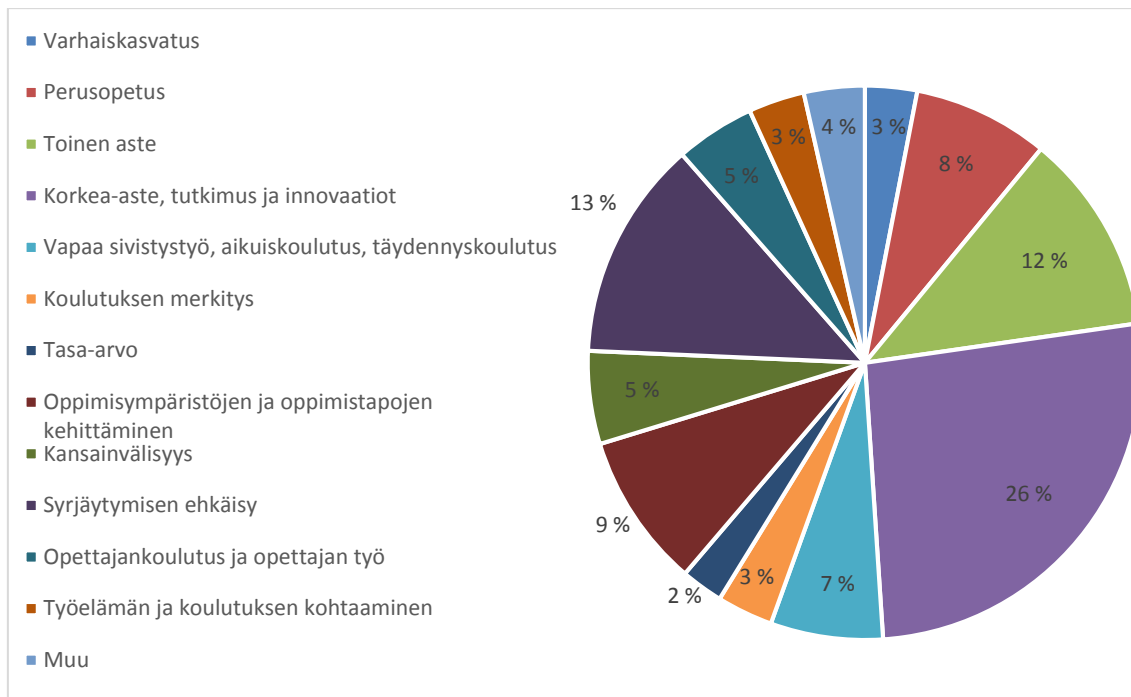
KUVIO 16. Keskustan koulutusteemojen tärkeysjärjestys

Kuviossa 16. esitetään Keskustan koulutusteemojen tärkeysjärjestys. Koulutusaiheista eniten Keskusta arvostaa oppimisympäristöjen ja oppimistapojen kehittämistä 17,0%, seuraavaksi eniten varhaiskasvatusta 12,5% ja kolmanneksi eniten korkeakoulutusta, tutkimusta ja innovaatioita 12,1%. Vähäisimmän arvon Keskustalta saa opettajan koulutus ja opettajan työ 1,5%. Keskustan prosenttiosuuksista voidaan päätellä, että myös syrjäytymisen ehkäisy on oppimisympäristöjen ja oppimistapojen kehittämisen lisäksi saanut paljon arvostusta koulutusasteita lukuunottamatta.

KUVIO 17. Kokoomuksen koulutusteemojen tärkeysjärjestys

Kuviossa 17. esitetään Kokoomuksen koulutusteemojen tärkeysjärjestys. Koulutusaiheista eniten Kokoomus arvostaa toisen asteen koulutusta 21,0%, seuraavaksi eniten oppimisympäristöjen ja opetustapojen kehittämistä 16,0% ja kolmanneksi eniten korkeakoulutusta, tutkimusta ja innovaatioita 12,9%. Vähäisimmän arvon Kokoomukselta saa työelämän ja koulutuksen kohtaaminen 1,5%. Kokoomuksen prosenttiosuuksista voidaan päätellä, että he arvostavat enemmän aikuisten kuin lasten koulutusta.

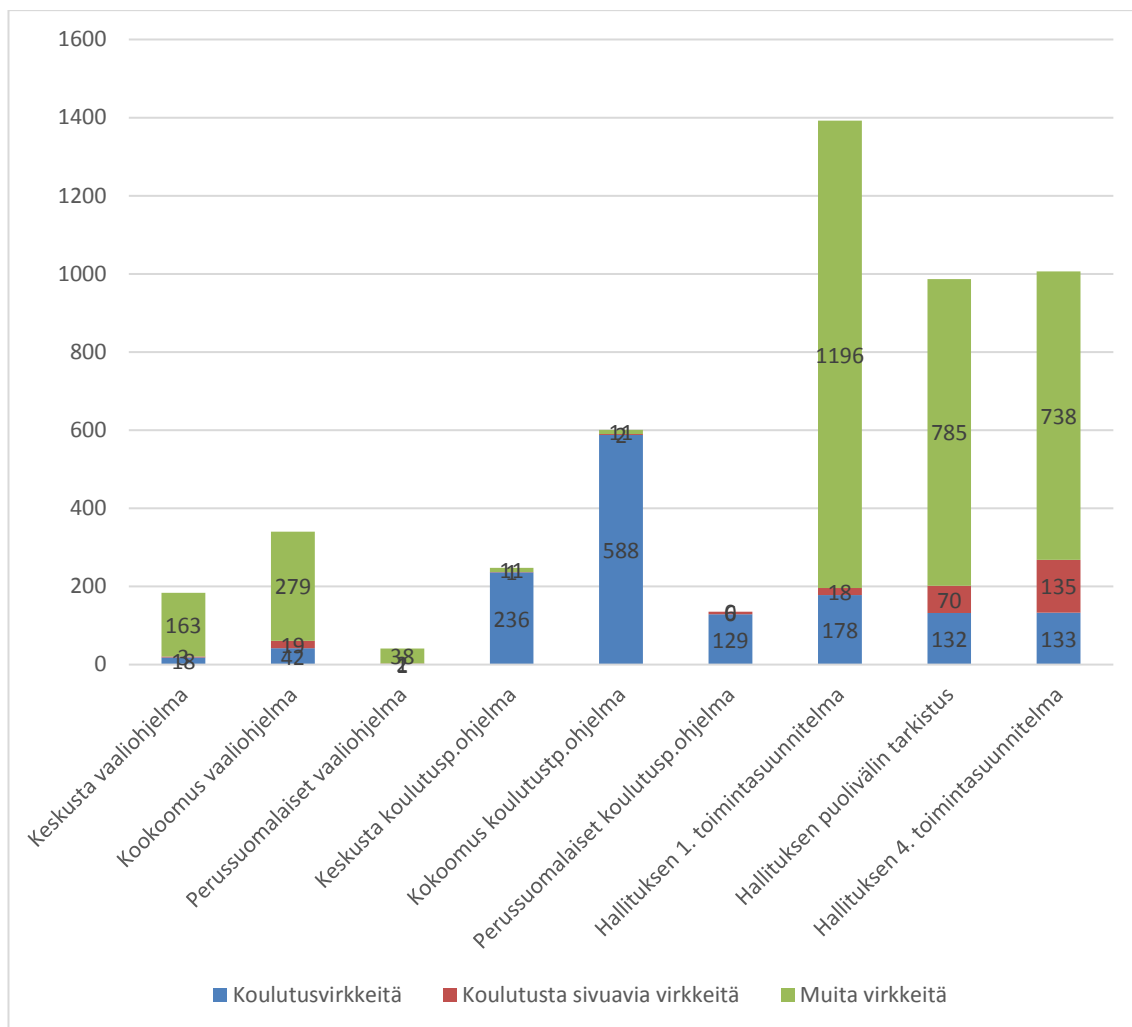

KUVIO 18. Hallituksen koulutusteemojen tärkeysjärjestys

Kuviossa 18. esitetään hallituksen koulutusteemojen tärkeysjärjestys. Kuvioista nähdään, että hallituskauden tärkein teema, on selkeästi ollut korkea-asteen, tutkimuksen ja innovaatio toiminnan kehittäminen 25,9%. Toiseksi eniten hallitus arvostaa syrjäytymisen ehkäisemistä 12,7% ja kolmanneksi eniten toisen asteen koulutusta 11,6%. Vähäisimmän arvostuksen hallitukselta saa varhaiskasvatus 3,0%. Hallituksen prosenttiosuuksista näkyy koulutuksen tuottavuuden arvostus, sillä Korkeakoulutusta, tutkimusta ja innovaatioita on haluttu julkaisujen mukaan kaupallistaa ja syrjäytyneiden henkilöiden taloudellinen taakka on valtion hartioidella painava. Varhaiskasvatuksesta sen sijaan on vaikea näyttää suoraan tuottavuutta, sillä sen vaikutuksen näkyvät koulutusasteista vasta kaikkein pisimmällä aikavälillä.

5.4 Koulutuksen arvostus suhteessa muihin poliittisiin aiheisiin

Kuviossa 17. esitetään, miten suuren osan aineistotekstien virkkeet sisälsivät koulutusta käsitteleviä virkkeitä.

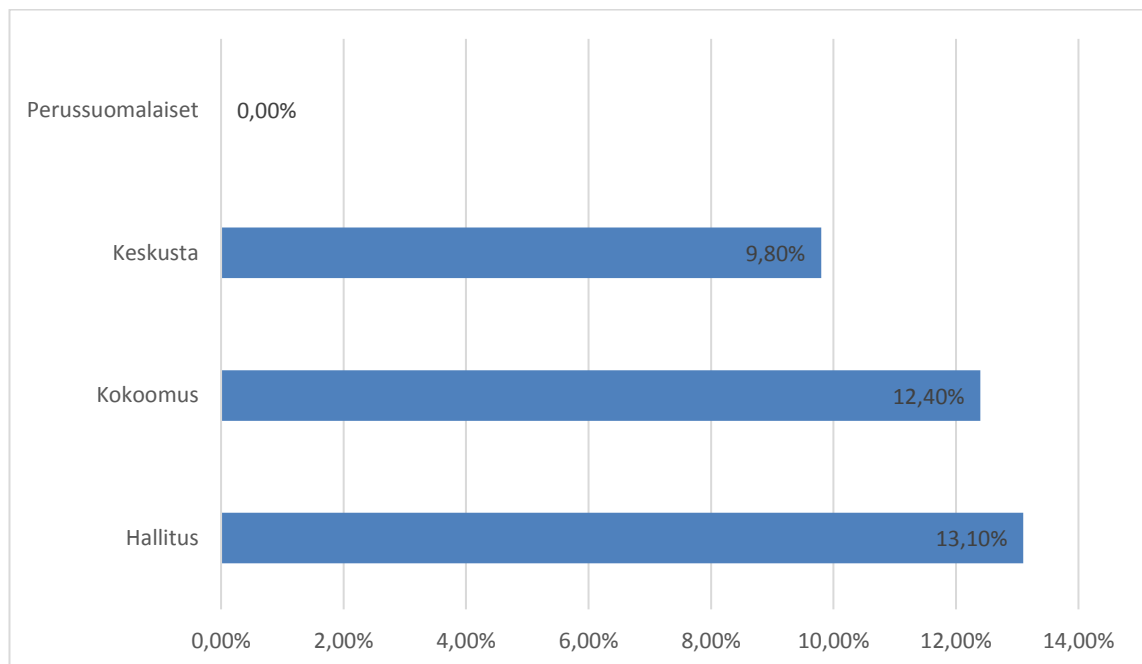

KUVIO 19. Koulutusvirkkeiden osuus aineistoteksteissä

Kuvio 19 kuvaa miten hallituksen julkaisut ovat asiaan kuuluvasti puolueiden vaali- ja koulutuspoliittisiin ohjelmiin verrattuna virkemääriltään kaikkein runsaslukuisimpia. Puolueohjelmien väliltä on löydettävissä kuitenkin huomattavia eroja. Kokoomuksen ohjelmat olivat virkemääriltään yleisesti laajimmat ja Perussuomalaisen ohjelmatekstit puolestaan huomattavasti suppeammat. Se, että Perussuomalaisen ohjelmatekstit ovat huomattavasti lyhyempiä kuin toisten, voi johtua siitä, että heillä ei ole toisiin puolueisiin verrattuna yhtä paljon tietoa koulutuksen eri osa-alueista ja niiden vaikutuksista yhteiskunnan kehitykseen. Toisaalta Perussuomalaisen ohjelmat olivat kokonaisuudessaan lyhyitä, myös muiden politiikan aihealueiden osalta. Se voi olla tarkoin harkittu valinta, sillä lyhyestä ja ytimekkästä tekstistä on helpompi saada käsitys siitä, mihin puolue aikoo todella panostaa. Kokoomuksen runsassanaisestä tekstistä, joka käsittelee todella

monipuolisesti vähän kaikkea, äänestäjän voi olla vaikea hahmottaa, mikä on oikeasti puolueelle tärkeintä. Tämäkin voi olla mahdollisesti harkittu taktiikka harhauttaa äänestäjää.

Jos otetaan tarkasteluun aineistoista vain kaikkea politiikkaa käsittelevät julkaisut eli vaaliohjelmat ja hallitusohjelmat, niin kuviosta 20. voidaan nähdä puolueiden ja hallituksen koulutuksen arvostuksen kaikkeen politiikkaan nähden. Koulutuspoliittisia ohjelmia ei voinut ottaa mukaan tähän vertailuun, sillä ne sisälsivät miltei kokonaan koulutusvirkkeitä.

KUVIO 20. Puolueiden ja hallituksen koulutuksen arvostus kaikkeen politiikkaan verrattuna

Näiden prosenttiosuuksien perusteella voidaan todeta, että eniten koulutuksen arvostuksesta kansalle haluaa viestiä hallitus (13,10%) ja puolueista Kokoomus (12,4%). Perussuomalaiset (0%) taas eivät pidä koulutusta niin tärkeänä aiheena, että olisivat halunneet äänestäjille arvostavansa sitä.

6 POHDINTA

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on ollut löytää ja tuoda esiin niitä koulutuksen osa-alueita, joita tämän hallituksen päättäjät arvostavat eniten koulutuksen kentällä sekä niitä piirteitä, jotka teksteissä kuvaavat koulutuksen arvostamista. Tulosten mukaan yleisesti koulutuksen merkitystä arvostaa eniten koko hallitus yhdessä, puolueista eniten kokoomus. Puolueiden ja hallituksen arvostamia teemoja eri koulutusasteiden lisäksi ovat tärkeysjärjestyksessä: oppimisympäristöjen ja oppimistapojen kehittäminen, syrjäytyneisyyden ehkäiseminen, koulutuksen kansainvälisyys, opettajan koulutus ja opettajan työ, koulutuksen merkitys, tasa-arvo sekä työelämän ja koulutuksen kohtaaminen. Tulosten perusteella yleisesti puolueet arvostavat aikuisten koulusta enemmän kuin lasten.

Kaikista koko koulutussektoria arvostavista teemoista Perussuomalaiset arvostavat eniten korkeakoulutusta, tutkimusta ja innovaatiotoimintaa, Keskusta arvostaa eniten oppimisympäristöjen ja opetustapojen kehittämistä, Kokoomus toisen asteen koulutusta ja hallitus myöskin korkeakoulutusta, tutkimusta ja innovaatiotoimintaa. Nämä valinnat heijastavat tämän hetkisen hallituksen arvoja ja sitä mihin suuntaan yhteiskuntaamme tällä hetkellä ohjataan kehittymään.

Tässä tutkimuksessa oppimisympäristöjen ja oppimistapojen kehittämistä arvostettiin varsin korkealle tulosten perusteella. Tähän aihealueeseen vaikuttaa muun muassa se, että digitalisaation ollut hallitusohjelman läpileikkaava teema. Sen tarkoituksena on ollut nostaa julkisen sektorin tuottavuutta. Tervasmäki ja Tomperikin (2018, 182) toteavat, että digitaaliset teknologiat eivät yleisty siksi, että ne tuottaisivat jotakin itsessään hyvää vaan siksi, että ne tehostavat toimintaa, luovat uutta kysyntää, laskevat tuotantokustannuksia ja tuottavat työvoimakuluihin säästöjä työvoimakuluissa toisin sanoen siis voittoja yrityksille.

Tutkimustuloksissa yllättää se, että lasten koulutus on jäänyt puolueiden ja hallituksen julkaisuissa niin vähälle huomiolle. Kaikkiin koulutusaloihin liittyvät teemat syövät virkkeitä näiltä koulutusasteilta, mutta niin kaikilta muiltakin koulutusasteilta. Aikaisempi opetusministerimme Gustafsson (2016, 36) muistut-

taa, että panostukset varhaiskasvatukseen vaikuttavat ihmisen koko elämään parempana koulutustasona sekä pidempänä työurana ja näiden kautta vaikutus ulottuu yleisesti koko elämänlaatuun.

Perussuomalaisten puolueen kannalta on varsin hämmennystä herättävää se, että puolue ei sanallakaan mainitse varhaiskasvatusta kummassakaan ennen vaaleja julkaisemassaan materiaalissa. Tulkitsen tätä asiaa niin, että joko Perussuomalaiset ovat kokonaan unohtaneet varhaiskasvatuksen, tai he eivät näe sen teemoja tai kehittämistä tarpeeksi arvokkaaksi muiden yhteiskunnallisten teemojen rinnalla. Voi olla kyse myös siitä, että puolue on edelleen vuonna 2015 mieltänyt varhaiskasvatuksen osaksi sosiaali- ja terveystalvveluja. Tämä olisi ollut yllättävän vanhakantainen näkemys, sillä varhaiskasvatus- ja päivähoitopalvelujen hallinto, lainsäädännön valmistelu siirtyivät jo vuoden 2013 alussa sosiaali- ja terveysministeriöstä opetus- ja kulttuuriministeriöön. (Valtioneuvosto, 2012.) Ja lisäksi jo vuonna 2014 varhaiskasvatuspalvelut kuuluivat hallinnollisesti opetustoimeen 84% Suomen kunnista. (Kuntaliitto, 2016.) Puolueella voi olla myös sellainen näkemys, että kansaa ei kiinnosta varhaiskasvatus niin paljon, että siitä kirjoittamisella saisi kansan huomion ja äänet vaaleissa.

Koulutuspolitiikkaa on pidetty lähtökohtaisesti tasa-arvoisena, mutta 1990-koulutuspolitiisten uudistusten jälkeen on havaittu, että koulutuksen epätasa-arvoistuminen on kääntynyt kasvuun (Rytkönen 2016, 23). Myös teoriaosassa esittelemieni PISA tulosten mukaan suomalaisten koulutuksellinen tasa-arvo on laskenut edelleen viime vuosina. Tämän tutkimuksen tulosten mukaan koulutuksen tasa-arvolle on annettu hämmentävän vähän arvostusta puolueissa. Tervasmäen ja Tomperin (2018, 181) mukaan koulutussektorin yksityistämiskehitys näyttää johtaneen koulutuksellisen tasa-arvon heikentymiseen. Muun muassa kouluvalinnat ovat edistäneet alueellista ja koulujen välistä eriarvoistumista varsinkin suurissa kaupungeissa, joissa vaihtoehtoja on enemmän ja maahanmuuttajat ovat keskittyneet tietyille asuinalueille.

Tervasmäki ja Tomperi (2018, 180) ovat sitä mieltä, että koulutuksen muuttaminen joustavammaksi ja herkistäminen muualta yhteiskunnasta tulevien vaatimusten kuuliaisemmaksi toteuttajaksi on mahdollisesti oikeistohallituksen

päätavoite. Tämä näkyy omista tutkimustuloksissani hallituksen suuressa hallussa kaupallistaa korkeakoulutusta, tutkimusta sekä innovaatiotoimintaa. Sarjalan (1996, 10) mukaan yksi yhteiskunnan keskeisimmistä tunnusmerkeistä tulee ilmi sitoutumisena korkeaan koulutukseen. Hän toteaa kansalaisten osaamisen olevan yksi yhteiskunnan tärkeimpiä voimavaroja.

Palonen (1988, 19) kertoo, että politiikkaa koskevan tutkimuksen tehtävä on eritellä tutkittavan tekstin politiikkaan koskevia puhetapoja ja käsityksiä, eikä niinkään ottaa kantaa niiden välillä. Tämän olen kokenut hieman ongelmaksi tutkimusta tehdessäni.

Jälkeenpäin ajatellen, tutkimus olisi voitu toteuttaa metodologisesti pätevämmiin. Valitsin tutkimusaiheen ymmärtämättömyyttäni liian kunnianhimoisesti siihen nähden, miten paljon tehtävään sitoutumista, sitkeyttä ja relevanttien tutkimusmetodien ja aikaisemman tutkimuksen etsimistä ja löytämistä tällaisen tutkimuksen laadukkaasti tekeminen olisi vaatinut. Tutkimus on myös metodologisesti varsin suppea. Pääasiassa on käytetty vain prosenttilukuja ja keskiarvoja, jotka ovat määrällisen tutkimuksen yksinkertaisimpia tekniikoita. Käytännön tasolla myös tutkimuksen toteutustapa eli ”leikkaa & liimaa -tekniikka” ei ollut ehkä kaikkein tarkoituksen mukaisin tai ajanmukaisin, ja sen valitseminen kertoo omasta saamattomuudestani perehtyä kunnolla mahdollisiin analyysin toteuttamistapoihin. Menetelmän luotettavuutta vahvistaa kuitenkin se, että virkkeiden irti leikkaamisen ja luokittelun jälkeen, kävin teemoitellut virkkeet uudelleen läpi, sillä luokitteluun pohjalla toimineet kriteerini olivat muuttuneet hieman analyysin edetessä.

Tutkimus ei onnistunut selvittämään kaikilta osin sitä, mitä sen oli tarkoitus alun perin selvittää. Tulin tutkimuksen loppuvaiheessa siihen tulokseen, että se, miten paljon mistäkin koulutuksen aihealueesta on virkkeitä julkaisuihin kirjoitettu, ei ole todellisuudessa mikään varma osoitus kyseisen aihealueen arvostuksesta. Virkkeet ovat voineet sisältää myös heikennyksiä kyseiselle alueelle. Kuitenkin se, miten paljon koulutukselle ja se eri osa-alueille on haluttu antaa huomiota ja näkyvyyttä julkaisuissa kertoo ainakin osittain aiheiden arvostuksesta. Joko siitä että julkaisun kirjoittanut taho arvostaa koulutusta tai sitten tämä taho

vain uskoo saavuttavansa aiheen esiin nostamisella positiivista huomiota ja kannatusta äänestäjiltä. Tämän huomion myötä tutkimukseni validiteetti kärsi kovan kolauksen.

Tutkimustulosten yleistettävyyttä nykyiseen koulutuspoliittiseen ajankuvaan rajoittaa muun muassa se, että aineistoksi valikoitui vain hallitukseen valittujen puolueiden koulutuspoliittisia linjauksia. Eduskunnan oppositiopuolueiden koulutukseen liittyvien arvoja tutkittaessa, tulokset olisivat voineet olla erisuuntaisia. Aineistorajaukseeni liittyvää valintaa puoltaa se, että oppositiopuolueiden on helpompi huudella sitä, mitä kansa haluaa kuulla, koska opposition tehtävä on kyseenalaistaa hallituksen politiikkaa ja loppujen lopuksi vain hallitus, joutuu ryhtymään sanoista tekoihin.

Valtioneuvoston julkaisut on rajattu vain hallituksen linjauksiin, vaikka esimerkiksi Opetus- ja kulttuuriministeriön hankekuvauksista olisi voitu saada vielä tarkempaa tietoa toteutettavista toimenpiteistä. Koska tutkimus keskittyy politiikkaan, on otettava huomioon se mahdollisuus, että tutkijan omat poliittiset kannat vaikuttavat piilevästi tekstin taustalla. Itselläni on ainakin jossain määrin puolueettomaksi luokitellut lähtökohdat, sillä en koe, että olisin missään elämäni vaiheessa vielä löytänyt itselleni mitään tiettyä puoluetta, johon haluaisin kuulua. Olen muistaakseni melkein jokaisissa vaaleissa, joihin olen pystynyt osallistumaan, äänestänyt eri puolueen edustajaa. Tuloksien tulkintaan liittyy myöskin teoriaosa mainitsemani tutkijan oma politiikan lukutaidon taso

Tämän tutkimuksen tulosten kautta voidaan suurpiirteisesti päätellä, millaisena koulutus näyttäytyy aikamme poliitikkojen arvomaailmassa. Taloudelliset ja hyötyarvot korostuivat tuloksissa sosiaalisten arvojen ohi. Tutkimuksen tekoa suunnitellessani haaveilin tuottavani sellaisia tutkimustuloksia, joita voitaisiin käyttää argumentteina koulutuspoliittisessa vaikuttamisessa päättäjien suuntaan. Aika pian minulle kuitenkin selvisi, että tällaisen tavoitteen saavuttamiseksi vaadittaisiin laajamittaisempaa perehtymistä aiheeseen ja syvällisempää panostamista tutkimuksen tekemiseen, todennäköisimmin väitöskirjatasoista tutkimusta. Vaikka tämä tutkimus on vain eräänlainen pintaraapaisu aiheeseen, tulokset toimivat herättelijöinä ajassamme aiheelliseen koulutukseen liittyvään

arvokeskusteluun. Tulokset herättävät monia kysymyksiä erilaisia jatkotutkimusmahdollisuuksia ajatellen.

Yksi näkökulma olisi voinut olla hallituskaudella tehtyihin taloudellisiin päätöksiin keskittyminen ja niiden vertaaminen esimerkiksi Suomen aiempiin koulutustaloudellisiin päätöksiin eri ajanjaksoina. Tutkimustuloksia olisi myös mielenkiintoista verrata kansainvälisellä tasolla esimerkiksi muihin OECD -maihin. Mielenkiintoista olisi myös verrata tutkimustuloksia siihen, miten koulutuskysymykset ovat esillä nyt kevään 2019 eduskuntavaaleissa ja tulevilla hallituskaudella. Joka tapauksessa tulevaisuudessa on tärkeää tehdä laajamittaisempia tutkimuksia siitä, miten tämän ajan koulutuspoliittiset päätökset vaikuttavat yhteiskuntamme kehitykseen pidemmällä aikavälillä.

Vaikka kaiken kaikkiaan tämän tutkimuksen tekeminen on tuntunut ajoittain itsestäni hyvin haastavalta ja sen vuoksi motivaatio on ollut välillä hukassa, on tarkempi perehtyminen aiheen ympärille ollut erittäin mielenkiintoista. On ollut hyödyllistä tietää yksityiskohtaisemmin hallituksemme päätöksentekovaiheista ja siitä, millaista politiikkaa hallitus on tällä kaudella painottanut. Ihan kansalaisena on ollut hyvä tietää, mitkä päätökset koskettavat omaa elämäntilannettani. Opettajana puolestaan mielenkiintoista on ollut tarkastella, mihin suuntaan kansakuntaamme ollaan kehittämässä ja mitä minulta opettajana ollaan vaatimassa mahdollisesti tulevaisuuden koulussa.

LÄHTEET

- Aaltola, J. 2010. Filosofia, tiede, ymmärtäminen. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli. Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Juva: PS-kustannus.
- Aho, E. 2016. Peruskoulun idea ja historia. Teoksessa K. Söder & A. Karlsson (toim.) Suomen koulutuspolitiikan tulevaisuus. Helsinki: Into Kustannus. 47-54.
- Allardt, E. 1983. Sosiologia 1. Helsinki: WSOY.
- Antikainen, A. & Rinne, R. 2012. Ylikansalliset paineet, pohjoismainen malli ja suomalainen koulutus. Teoksessa P. Kettunen & H. Simola (toim.) Tiedon ja osaamisen Suomi. Kasvatus ja koulutus Suomessa 1960-luvulta 2000-luvulle. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Gran-Laasonen, S. 2017. Opetusministeri Sanni Gran-Laasonen juhlapuhe Sivistys 100 -seminaarissa 4.12.2017. Opetus- ja kulttuuriministeriö. https://minedu.fi/artikkeli/-/asset_publisher/opetusministeri-sanni-grahn-laasonen-sivistys-100-juhlaseminaarissa-4-12-2017. Luettu 24.20.2018.
- Gustafsson, J. 2016. Varhaiskasvatus lapsen tulevaisuuden tukena. Teoksessa K. Söder & A. Karlsson (toim.) Suomen koulutuspolitiikan tulevaisuus. Helsinki: Into Kustannus. 36-43.
- Heikkilä, J., Juva, S., Kettunen, T., Lahtinen, M. & Tiihonen, R. 2008. Koulutuksen talouden käsikirja. Juva: PS-kustannus.
- Koskiahho, B., Nurmi, J. & Virtanen, P. 1999. Kansalaisen sosiaalipolitiikka. Juva: WSOY.
- Kuntaliitto. 2016. Varhaiskasvatuksen hallinto. <https://www.kuntaliitto.fi/asiantuntijapalvelut/opetus-ja-kulttuuri/varhaiskasvatus/varhaiskasvatuksen-hallinto>. Luettu 24.10.2018.
- Laine, T. 2010. Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli. Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Juva: PS-kustannus.
- Ozga, J. 2000. Policy research in educational settings. Contested terrain. Buckingham: Open University Press.
- Palonen, K. 1988. Tekstistä politiikkaan. Hämeenlinna: Vastapaino.
- Pekkala Kerr, S. 2012. Koulutusmenot ja väestön koulutustaso. Teoksessa P. Kettunen & H. Simola (toim.) Tiedon ja osaamisen Suomi. Kasvatus ja koulutus

- Suomessa 1960-luvulta 2000-luvulle. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Peltonen, P. 2016. Koulutus, osaaminen ja sivistys sosialidemokraattisessa ajattelussa. Teoksessa K. Söder & A. Karlsson (toim.) Suomen koulutuspolitiikan tulevaisuus. Helsinki: Into Kustannus. 19-25.
- PISA. 2018. Jyväskylän yliopisto: Koulutuksen tutkimuslaitos. Saatavilla WWW-muodossa. <https://ktl.jyu.fi/fi/pisa>. Luettu 24.9.2018
- Rautiainen, M. & Kostainen, E. 2015. Finland: Policy and vision. Teoksessa T. Corner (toim.) Education in the European Union. Pre-2003 member states. London & New York: Bloomsbury Academic. 91-108.
- Rytkönen, M. 2016. Koulutuksen periytyvyys – Kulttuuri eriarvoistaa. Teoksessa K. Söder & A. Karlsson (toim.) Suomen koulutuspolitiikan tulevaisuus. Helsinki: Into Kustannus. 26-33.
- Räisänen, M. 2014. Opettajat ja koulutuspolitiikka. Opetusalan ammattijärjestö ja Demokraattiset koulutyöntekijät -yhdistys peruskoulukauden koulutuspolitiikassa. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Väitöskirja. Saatavilla www-muodossa. <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/95126/978-951-44-9412-3.pdf?sequence=1>. Luettu 25.7.2017.
- Saarela-Kinnunen, M. & Eskola, J. 2015. Tapaus ja tutkimus = tapaustutkimus? Teoksessa R. Valli & J. Aaltola (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Sahlberg, P. 2011. The fourth way of Finland. *Journal of Educational Change* 12, 173-184.
- Sarjala, J. 1996. Koulun kehittämisen megatrendit. Teoksessa H. Myyrä (toim.) Koulun puolesta. Juva: WSOY. 10-21.
- Suhonen, P. 2016. Vapaus ja koulutuspolitiikka. Teoksessa K. Söder & A. Karlsson (toim.) Suomen koulutuspolitiikan tulevaisuus. Helsinki: Into Kustannus. 12-18.
- Tiihonen, R. 2008. Koulutuksen kustannukset. Teoksessa Heikkilä, J., Juva, S., Kettunen, T., Lahtinen, M. & Tiihonen, R. 2008. Koulutuksen talouden käsikirja. Juva: PS-kustannus. 139-166.
- Tervasmäki, T. 2016. Ideologian jäljillä: Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden arvoperustan poliittinen analyysi. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Pro gradu -tutkielma.

- Tervasmäki, T. & Tomperi, T. 2018. Koulutuspolitiikan arvovalinnat ja suunta satavuotiaassa Suomessa. Tampere: Niin & Näin 2/18. 164-200.
- Tomperi, Tuukka. 2017. Filosofian opetus ja pedagoginen filosofia. Filosofia oppiaineena ja kasvatuksena. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Väitöskirja.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Jouni Tuomi, Anneli Sarajärvi ja Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Valpas, U. 2002. Koulutus on tasa-arvon ja hyvinvoinnin perusta. Teoksessa T. Holopainen, E. Lukkarinen & P. Rautama (toim.) Paluu kansalliseen koulutuspolitiikkaan. Kirjoituksia suomalaisesta koulutuksesta ja koulutuspolitiikasta. Joensuu: Valtion alueellisen sivistyshallinnon virkamiehet ry.
- Valtioneuvosto. 2012. Päivähoidon valtionhallinnon tehtävät opetus- ja kulttuuriministeriölle. <https://valtioneuvosto.fi/haku/-/q/varhaiskasvatuksen%20hallinnonala>. Luettu 24.10.2018.
- Valtioneuvoston nettisivut. luettu 19.6.2017.
- Vettenranta, J., Välijärvi, J., Ahonen, A., Hautamäki, J., Hiltunen, J., Leino, K., Lähteinen, S., Nissinen, K., Nissinen, V., Puhakka, E., Rautopuro, J. & Vainikainen, M-P. 2016. Huipulla pudotuksesta huolimatta: PISA 15 ensituloksia. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 41/2016. Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016. Verkossa: <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79052/okm41.pdf>